

לבריאות והצלחת

שמואל בן זכריה וקלרה אידל. מרים בת יהושע ומרתא

פתחיה בן יאיר וחנה. חגית בת שמואל ומרים

וילדיהם דרור הלל ואשר יש'

עודד בן שמואל ומרים. מעין בת אפרים ואורלי

וילדיהם ידידיה רננה שירה אמונה

רועי בן משה ושרה. תמר בת שמואל ומרים

לרפואת חיים שמואל בן סימה

לעילוי נשמת פרל בת רבקה ע"ה

לעילוי נשמת

אלישבע שולביץ ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

לעילוי נשמת

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

לעילוי נשמת

ר' עוזיהו אליהו בן ר' שלום קמיסר ז"ל

נלב"ע ח כסלו

**לתרומות והנצחות:**

**הורביץ. בנק פאגי (52). סניף 183. חשבון 654248**

[לתרומה בפייפל](#)

**דף מ"ז**

**תרתי בועי דסמיכן להדדי**

לדעת רבא, אם נמצאו בקרום הריאה שתי בועות סמוכות, בידוע שמחמת הנקב עלו בו, והרי זו טרפה.

וכשנמצאת בה בועה האחת הנראית כשתיים, [בועה שיש באמצעה סדק], עושים חור בצד אחד, ומעתה, אם יוצא דרך החור הזה כל מה שבתוך הבועה, הרי זו בועה אחת, וכשרה. ואם יוצא מהחור רק מה שבחצי הבועה שעשה בה חור, הרי אלו שתי בועות, וטרפה.

**חסיר או יתיר או חליף**

כבר נתבאר לעיל, שבכל ריאה יש שלוש אונות מימין, ושתי אונות משמאל, ולהלן יתבאר מה דין ריאה שאינה כן.

א. חסרה הריאה אחת מהאונות הללו, [כגון שהיו לה שתי אונות מימין, או אונא אחת משמאל], לדעת רבא, הרי זו טרפה. [ולכא מאן דפליג].

ב. נתחלף מניין האונות בין הצדדים, [כלומר שהיו בריאה שלוש אונות משמאל, ושתי אונות מימין], לדעת רבא, הרי זו טרפה. [ולכא מאן דפליג].

ג. היתה בריאה אונא יתירה, [כגון שהיו לה ארבע אונות מימין, או שלוש אונות משמאל]. לדעת רבא [ורב אחא], הרי זו טרפה, כי כל יתר כחסר, כלומר כשיש אחת יתירה, הרי זה כאילו יש אחת חסרה, וכשחסרה אחת האונות הרי זו טרפה. ולדעת מרימר, אם האונא היתרה עומדת בשורה אחת עם שאר האונות, הרי זו כשרה. ורק כשאינה בשורה עם שאר האונות [כגון מלמטה לערוגה, כעינוניתא דוורדא, שהיא בין שתי הערוגות מלמטה, או שיש אחת באמצע האומא על גבה, שלא כסדר חיתוכא דאוני] הרי זו טרפה.

**עינוניתא דוורדא**

בזמן רב אשי, היו בהמות הבית בלא אונא היוצאת מבין שתי שורות האונות מלמטה, וכשהגיע לידו בהמה שהיתה בה אונא כזו, היה סבור שהיא טרפה, כבהמה שיש בה אונא יתירה שלא בשורת האונות.

אמר לו רב הונא מר בר אויא, שכל הרועות בעפר, [א"י כל הבריאות וטובות], יש בהן אונא כזו, ואינה נחשבת כאונא היתירה על אונות הריאה, והיא נקראת בפי הטבחים עינוניתא [כמו אינוניתא אונה קטנה] דוורדא [על שם קלישתה ואדומה].

ודווקא כשיוצאת אונא כזו מתחת הריאה, אינה מטריפה, אבל כשיש אונא יתירה על גב הריאה, אפילו היא קטנה כעלה של הדס, הרי זו טרפה.

**ריאה דדמיא לאופתא**

לדעת רפרם, ריאה הדומה לבקעת של עצים, טרפה, ונאמרו בגמרא כמה ביאורים, מה היא ריאה הדומה לבקעת.

- י"א שהכוונה לכך, שהיא דומה לעץ במראה, כלומר שנפחה ונעשית לבנה. [דעות א' וג' בגמרא].

- וי"א שהכוונה לכך, שהיא דומה לעץ בנגיעתה, כלומר שהיא קשה כעץ. [דעות ב' וד'].  
- וי"א שהכוונה לכך, שהיא חלקה כגוש אחד, ואינה חלוקה לאונות. [ואם אין בה חילוק גמור לאונות, אבל נראה בה כמין מראה הפרש בין האונות, היא כשרה].

**מראות שונות של ריאה**

א. ככוחלא [=תכלת] – כשרה.

ב. כדיותא [=קורט דיו יבש שהוא שחור] – טרפה. [שכן אמר רבי חנינא לעניין דם נידה שדם שחור אדום היה אלא שלקה ומכאן ששחור הוא סימן לדבר שלקה וסוף הריאה לירקב ולינקב].

ג. ירוקה ככרתי – כשרה. [שכן הוא באדם, שאם הוא ירוק, עתיד הוא לחיות, כמו במעשה המובא להלן].

ד. אדומה – כשרה. [שכן הוא באדם, שאם הוא אדום, עתיד הוא לחיות, כמו במעשה המובא להלן].

[עד כאן דברי רבא]

ה. דומה למראה כבד – כשרה.

ו. דומה למראה בשר – טרפה. [וסימנך "ויבשר בַּשָּׁדָה טְרֵפָה"].

[עד כאן דברי רב כהנא]

ז-ח-ט. ירוקה [=צהובה] ככשות או ככרכום או כביצה – טרפה.

## שני תינוקות שנקראו על שמו של רבי נון הבבלי

אמר רבי נתן, פעם אחת הלכתי לכרכי היס, באתה אשה אחת לפני, שמלה בנה ראשון ומת, שני ומת, שלישי הביאתו לפני, ראיתיו **שהיה אדום**, אמרתי לה, בתי, המתיני לו, [שאיך לך דבר העומד בפני פיקוח נפש, חוץ מעבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים], עד שיבלע בו דמו [בבשרו, **שהיה דמו הולך בין עור לבשר, והרי הוא כמי שאין לו דם**, והדם הוא הנפש, ומתוך שאין בו חיות, הוא מת במכה קלה], המתינה לו, ומלה אותו, וחיה, והיו קורין אותו נתן הבבלי על שמי

ושוב פעם אחת הלכתי למדינת קפוטקיא, באתה אשה לפני, שמלה בנה ראשון ומת, שני ומת, שלישי הביאתו לפני, ראיתיו **שהיה ירוק**, הצצתי בו, ולא היה בו דם ברית, אמרתי לה, בתי, המתיני לו עד שיפול בו דמו, המתינה לו, ומלה אותו, וחיה, והיו קורין אותו נתן הבבלי על שמי.

### אטום בריאה

כבר נתבאר, שהריאה היא מקום כניסת האויר, ובכל פעם שהאויר נכנס בה היא מתנפחת.

וכשיש מקום בריאה, שאין האויר נכנס בו, כגון, שכשנפחים בקנה, כל הריאה מתנפחת חוץ מאונא אחת.

כדי לדעת אם היא טרפה, יש לקרוע את המקום שאין האויר נכנס בו.

**אם נמצא בו מוגלא** – בידוע שמחמת המוגלה לא נכנס שם אויר, אבל אין המקום הזה מנותק מהריאה, וכשהיתה הריאה מתרפאת מהמוגלה היה האויר נכנס גם לשם, ולכן היא **כשרה**.

**ואם לא נמצא במקום הזה מוגלה** – יש להניח נוצה או רוק על המקום שבו נחסם האויר מלהיכנס לחלק הזה של הריאה, ואז **מנפחים** את הריאה, ואם הנוצה זזה, בידוע שעדיין יש חיבור בין הריאה למקום האטום, והיא **כשרה**, אבל אם הנוצה לא זזה, בידוע שאותו מקום מנותק מהריאה, ולקוּתא היא, ו**טרפה**.

-

אמר רב יוסף, **קרום שעלה מחמת מכה בריאה, אינו קרום**, שסופו להיסתר.

בדיקת ריאה דאוּשא נתבאר לעיל בדף מ"ו.

### ריאה שנשפכה כקיתון

ריאה שנשפכה כקיתון, היא ריאה שאין בה נקב, אבל נימוח בשרה בתוך הקרומים שלה, ונשפך בתוכו מראשה לסופה ומסופה לראשה, וחסרון הוא, שמתחלה כולה מלאה, ועכשיו חציה ריקנית.

**לדעת עולא אמר רבי יוחנן** – **כשרה** היא. כי חסרון בריאה מבפנים, אינו נחשב לחסרון המטריף, [ורק כשנחסר ממנה מבחוץ היא טרפה]. ואמר רבא שכן הדין, **ובלבד שלא נימוחו הסימפונות**, וניתן לבדוק זאת, על ידי שפיכת כל מה שבריאה לקערה, [של חרס המחופה באבר, שניתן לראות בה יפה את המשקה הניתן לתוכה], ואם יראה בקערה כתמים לבנים, בידוע שהם מחוי הסמפונות והרי זו טרפה.

**ולסברת קושית רבי אבא** – בכל אופן היא **טרפה**, כי מאחר שהיא נשפכת כקיתון, חסרה היא מבפנים, וכשנחסר ממנה משהו מבפנים, היא טרפה, כמו שנחסר ממנה מבחוץ.

### ריאה שנימוקה

לדברי רב נחמן, אם כל קרום הריאה קיים בלא נקב וחסרון, אפילו נתרוקנה הריאה מבשרה, [והנותר אינו נשפך כקיתון אלא עומד במקומו], **כשרה** היא, ואפילו חסר מבשרה שיעור של רביעית הלוג.

### דף מ"ח

בהמה שניטל [שלפוחית שלה=] **רחמה**, **כשרה** היא, ולא טרפה.

בהמה שהטליע הכבד שלה, **כשרה** היא. [וזה היה מעשה, ועלו עליה בני עסיא שלושה רגלים ליבנה, לרגל שלישי התירוה להם].

### ריאה הסמוכה לדופן

ריאה הסמוכה לדופן, היא ריאה שנדבקה לצלעות שבצידה, על ידי שהיה שם פצע, וכשנתרפא הפצע, והחלים הבשר, נדבקה הריאה לצלעות.

**לדעת רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן** – **כל זמן שלא ראינו שיש ריעותא בריאה, אין לחוש, שהמכה שעל ידה נצמדה הריאה לצלע היתה בריאה עצמה**, [ואם כן נטרפה מחמת הנקב של הפצע], אלא ודאי שהפצע שמחמתו נצמדה הריאה לצלע היה בצלע עצמה, והבהמה כשרה.

ורק כשיש סביב המקום הזה פצעים בריאה עצמה, יש לחוש לכך. [וכל זה במקום שאין הדופן עצמה מועילה לסתום את הנקב, אבל במקום שהדופן עצמה מועילה לסתום את הנקב, אפילו היה נקב ודאי כשרה, כפי שיתבאר בעזה"י להלן].

**ולדעת מר יהודה משמיה דאבימי** – **אף כשאין ריעותא בריאה עצמה, יש לחוש שמא בה היה הפצע, ויש בה נקב. ולכן יש לבדוק את הדבר** על ידי חיתוך הריאה מהדופן, [בסכין חדה ודקה שלא תקרע את קרום הריאה], ואם תימצא מכה בדופן, בידוע שמחמתו נצמדה לו הריאה, וכשרה, ואם לא נמצאת מכה בדופן, ודאי מחמת מכה בריאה נצמדה הריאה בדופן, והיא טרפה. ולדעת רב נחמיה בריה דרב יוסף, אף אם נמצאת מכה בדופן, אין להכשיר, אלא אחר בדיקת הריאה במים פושרים, [שמנפחים אותה בתוכם, ורואים אם יוצאים בועות במים].

## תרתי אוני דריאה דסריכן להדדי

**לדעת רבא** – כשנצמדו שתי אונות של ריאה, הרי זו **טרפה** ואין בדיקה שתוכל להכשיר.

- **לדברי מר זוטרא** בריה דרב הונא בריה דרב פפי, **רב נחמיה** בריה דרב יוסף **חולק על רבא**, ואומר שיש לבדוק את הריאה אם יש בה על ידי נתינתה במים פושרים ואם לא יצאו בועות היא כשרה.

- **אולם רב אשי אמר**, **שלא יתכן לחלוק על הדין הזה**, שכן כששתי אונות נצמדו זה לזה, על כרחך ארע הדבר על ידי פצע שהיה באחת מהם, ואם כן, ממה נפשך ניקבה הריאה, [או באונה זו או באונא זו], ולא תועיל שום בדיקה, כי אפילו נסתם הנקב על ידי קרום, אין בו כדי להכשיר.

### ריאה שניקבה ודופן סותמתה

לדברי רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן:

- **במקום [האונות הקדמיות סמוך לצואר]**, שהריאה סמוכה לדופן תמיד, ואינה זזה מן הדופן כלל, אם נקבה הריאה, בצמוד לדופן, והדופן סותמת אותה, הרי זו **כשרה**, **כי לעולם הדופן עומדת שם לסתום את הנקב**. [ולדברי רבינא, כן הדין **כשהבשר שבין הצלעות סותם את הנקב**, והריאה מצומדת בו, שאז הסתימה חזקה, ולא תיפרד, אבל כשהצלע עצמה סותמת את הנקב, יש לחוש שתיפרד הסתימה].

- **אבל במקום [האומא]**, שהריאה רחוקה מהדופן, ואינה נצמדת אליה אלא כשהיא מתנפחת, **סתימת הדופן אינה מועילה להכשיר את הריאה שניקבה**.

### נקב בגיד

**ניקב הגיד של אדם**, **פסול לבוא בקהל**, מפני שנעשה כרות שפכה, כי מעתה הוא שותת, ואינו יורה כחץ, [וכלל בידינו, שכל שכבת זרע שאינו יורה כחץ, אינו מוליד].

**נסתם הנקב אחרי כן**, **חזר האדם להכשרו בקהל**, כי מעתה הוא ראוי להוליד.

### ריאה שהעלתה צמחים [=אבעבועות]

- **לדעת שמואל ורבה בר בר חנה**, ריאה שהעלתה צמחים, **כשרה בכל אופן**, בין היו גדולים, ובין היו קטנים, בין מלאים מים, ובין מלאים מוגלא.

וכן הורה רבי יהודה ברבי שמעון משמו של רבי אלעזר ברבי שמעון.

ולכאורה כן דעת רב נחמן, שכשראה בשוק אבעבועות גדולות, הקרויות כנדי, לא אמר לטבחים דבר.

וכן דעת רבי אמי ורבי אסי, שכשראו בשוק אבעבועות גדולות יותר, [שכבר הוקשו], הקרויות טינרי, לא אמרו לטבחים דבר.

[ולדעת החכמים הנ"ל, מה שאמר רב מתנא, שמלא מוגלא טרפה, הכוונה לכליה מלאה מוגלה].

- **אולם תלמידים היו מגמגמים בדבר**, ולא היו רוצים להכשיר, משום שהיו סבורים שדברי רב מתנא המטריף, מלא מוגלה, מכוונים על אבעבועות הריאה.

ורבי ירמיה ורבי יוחנן גם כן לא היו רוצים להתיר זאת בריאה.

### מחט שנמצאה בריאה

א. **נמצאה מחט בריאה שלמה שאין רואים בה נקב**.

**לדעת רבי יוחנן ורבי אלעזר ורבי חנינא** – הרי זו **כשרה**, ואף על פי שאין דרך הקנה לבלוע מחטים, ובדרך כלל כשנמצאת מחט בריאה, היא מחט שנבלעה בוושט, ונקבה את דופן הקיבה והריאה, ונכנסה לריאה דרך נקב, מכל מקום, כשנמצאת מחט בריאה, ואין רואים בריאה שום נקב, על כרחך לא באה דרך הוושט, אלא דרך הקנה, ונכנסה לריאה דרך הסמפונות. [ואף על פי שנקבה המחט את הסימפונות, להיכנס לבשר הריאה, מכל מקום אין זה נקב בקרום הריאה, ואין בו כדי להטריף. ואף שלדברי רב נחמן, גם הנקב שבמספונות מטריף, אין זה אלא בתחילת פיצולם, קודם שנכנסו לבשר הריאה, שאין דבר שיסתום את הנקב שבהם, אבל כשהם בתוך בשר הריאה, הבשר סותם את הנקב שבהם, ואין הנקב שבהם מטריף]. ואף שהמחט מחסרת מבשר הריאה, כבר נתבאר, שחסרון מבפנים אינו מטריף.

**ולדעת רבי שמעון בן לקיש ורבי מני בר פטיש ורבי שמעון בן אליקים** – הרי זו **טרפה**. [מתחילה רצו לומר, שמודים הם, שהמחט נכנסה דרך הקנה, והסיבה שהם מטריפים, כי המחט מחסרת בבשר הריאה, ולדעתם גם חסרון מבפנים מטריף. אולם דחו זאת, כי לדברי הכל, חסרון מבפנים אינו מטריף, והסיבה שהם מטריפים], כי לדעתם, ודאי לא נכנסה המחט דרך הקנה, אלא דרך הוושט, על ידי שנקבה את דופן הריאה. [וכל זה **כשנמצאת המחט בבשר הריאה**, **אבל אם נמצאת המחט בסמפונות הגדולים**, מסתבר יותר שהגיעה לשם דרך הקנה ולא דרך הקיבה על ידי ניקוב, ומאחר שבזה יש סברא לומר שבאה המחט דרך הקנה, מודים החכמים הללו שאין להטריף בוודאי, ולפיכך **לא אמרו בדין הזה, לא איסור ולא היתר**].

ב. **נמצאה מחט בחתיכה של ריאה**.

**מתחילה רבי אמי ורבי יצחק נפחא רצו להכשיר את הריאה**, כדעת רבי יוחנן, האומר, שיתכן שהמחט נכנסה דרך הקנה ולא נקבה את דופן הריאה.

**אולם למסקנה**, **בזה הכל מודים**, שמאחר שאין הריאה שלמה, אין הוכחה שלא היה בה נקב, וכל שאין הוכחה שלא היה בה נקב, מסתבר יותר שהמחט שנמצאת בה הגיע מהקיבה, ואם כן, היה בריאה נקב, והיא **טרפה**, ומהטעם הזה הטריף רבי אמי, כשהביאו לפניו חתיכת ריאה שנמצא בה מחט.

כבר נתבאר, שלדברי רב נחמן, אם ניקב הסמפון בתחילת פיצולו, [קודם כניסתו לבשר הריאה], הרי זו טרפה, ואין אומרים שהסמפון השני סותם אותו.

ואין להקשות על כך, מהדין האמור בעניין [הדורא דכנתא=] הדקין הסובבים את החלב הטהור של המעיים, שבהם, אם נעשה נקב במקום ששני דקים נוגעים זה בזה, האחד סותם את נקב חבירו.

כי אין לדמות דיני טרפות זה לזה, שכן הדבר ידוע, שחיתוך מסוים במקום אחד מטריף, ובמקום אחר אינו מטריף, [=שהרי חותכה מכאן ומתה חותכה מכאן וחיה], כגון, נחתך בשר הרגלים למעלה מצומת הגידין, ולא נשבר העצם, כשרה, נחתכה למטה, במקום צומת הגידין, אף על פי שנמוך מכאן, טרפה.

### מחט שנמצאה בכבד

מר בריה דרב יוסף רצה להטריף, כשנמצאה מחט בכבד, כי לדעתו, ודאי הגיעה המחט לכבד מחוצה לו, [שהרי לתוכו אין נכנס אלא דם, ולא דברים הבאים מבחוץ, כאויר הנכנס לריאות, וכאוכלים הנכנסים לקיבה], ומאחר שהגיע לכבד מחוצה לו, ודאי נקבה בדרכה את הריאה ונעשית טרפה.

ורב אשי אמר, שאין הדין כן, אלא אם חוד המחט כלפי חוץ, ודאי מתוך הכבד הגיעה המחט, דרך הקיבה, ולא נקבה את הריאות בדרכה, וכשרה. ואם חוד המחט כלפי פנים, ודאי מהחוץ הגיע המחט לכבד, ובדרכה ניקבה את הריאה, וטרפה. [ואם היא דקה, שיכולה לנקב גם מצד הקופא שלה, בכל אופן הבהמה טרפה, כי באה המחט לתוך הכבד מבחוץ, כשהיא מנקבת בקופא שלה, ובדרכה ניקבה את הריאה].

### דף מ"ט

#### מחט שנמצאה בעובי בית הכוסות

בית הכוסות, הוא החלק הראשון של קיבת מעלי הגירה, והוא נמצא בקדמת הכרס, ושפת דופנו כפולה, שיש שם שתי דפנות אדוקות זו בזו, ומחוברות בשומן.

ואם נמצאת שם מחט, שנקבה את שתי הדפנות, הרי זה טרפה, אבל אם נקבה רק את הדופן הפנימית, הבהמה כשרה, ואפילו חוד המחט כלפי פנים, ואין אומרים מאחר שהחוד כלפי פנים, ודאי מהחוץ באה ונקבה את שתי הדפנות, כי מאחר שהקיבה מלאה אוכלים ומשקים, יתכן שהם דחפו את המחט מבפנים כלפי חוץ, ומחמת הדחק נכנס הקופא בדופן והחוד כלפי פנים.

#### מחט שנמצאה בסמפון הגדול של הכבד

לדעת הונא מר בריה דרב אידי – הבהמה טרפה, כי ודאי נכנסה המחט דרך הוושט, ונקבה את הוושט, או את הכרס, או את הדקין, בדרכה לכבד, ואם כן בדרכה עשתה טרפה.

ולדעת רב אדא בר מניומי ורבינא – הבהמה כשרה, כי מאחר שנמצאה המחט בסמפון הכבד, לא יתכן שהגיע לשם דרך מקומות שאינם מכוונים עמו, אלא ודאי דרך הקנה נכנסה, ועברה לסמפון הכבד, שהוא מכוון בשווה לקנה הריאה, ולא נקבה בדרכה דבר המטריף.

#### גרעין של תמר דקל שנמצא במרה

לדעת רב כהנא, אם נמצא גרעין של תמר בכיס מרה, הבהמה כשרה, כי ודאי נכנס לגוף דרך הקנה, ומשם לקנה הכבד, ומשם לכיס המרה המחוברת בכבד, ולא נקב נקב מטריף בדרכו. כי לא יתכן שנכנס דרך הוושט, ונקב את הקיבה בדרכו לכיס המרה, משום שגרעין של תמרה אינו ראוי לנקב. ואף על פי שכמו כן אינו יכול לעבור דרך סמפון הכבד, שהוא צר מגודל הגרעין, יתכן שעל ידי שנע בתוכו ימים רבים, בהליכת הבהמה, נדחק ונכנס מעט מעט עד שהגיע לכיס המרה.

ודוקא גרעין של תמר דינו כן אבל גרעין של זית, ראוי לנקב כמחט, ואם נמצא בכיס המרה, יש לחוש שנכנס דרך הוושט, ונקב את הקיבה והמרה בדרכו, ולפיכך הבהמה טרפה.

#### טעם שם ריאה

אמר רבי יוחנן, למה נקרא שמה ריאה, שמאירה את העינים.

ומסקנת הגמרא שמאירה היא את העינים כשמערבים בה סממנים אחרים המאירים את העינים [וכוחה מוסיף לכה הסממנים] אבל כשאוכלים אותה לבדה אין בה כח להאיר את העינים.

וראיה לדבר, ממה שאמר רב הונא בר יהודה, אווזא בזוזא, וריאה דידה בארבעה, כלומר שכשהאווז נלקח בדינר אחד, ריאה שלו נמכרת בארבעה, כי היא נמכרת עם סממנים.

#### ניקבה הריאה במקום שיד הטבח ממשמשת בו

נמצאת הריאה נקובה, במקום שיד הטבח עלולה לעשות בו את הנקב. [וי"מ במיצר החזה, שמתוך הדחק היד קורעת בצפניו. וי"מ בכל מקום שהוא יודע שיכול לתלות, כגון נקב העשוי בסכין, או שתלשה מלמעלה בחזקה, ואחר כך נמצא שם נקב]

לדעת רב אדא בר נתן [שהלכה כמותו] – תולים את הנקב בטבח, ואין אומרים שהיתה נקובה קודם, השחיטה, והרי היא כשרה.

ולדעת מר זוטרא בריה דרב מרי – אין תולים את הנקב בטבח, והבהמה טרפה.

נמצאת הריאה נקובה על ידי תולעת שיוצאת מן הריאה.

**י"א** שודאי קודם השחיטה יצאה התולעת וניקבה את הריאה והרי היא **טרפה**.

**י"א** שודאי לאחר השחיטה יצאה התולעת וניקבה את הריאה אבל כשנשחטה היתה שלמה והרי היא **כשרה**. [וכן **ההלכה**].

### דעת רבי שמעון בעניין טריפות הריאה בנקיבה

לעיל נתבאר, שכשניקב קרום הריאה, נעשית טרפה. אולם רבי שמעון חולק על כך, ואומר, שבנקב של הקרום בלבד, אינה נעשית טרפה, ורק כשיהיה הנקב עד הסמפון הגדול, היא נעשית טרפה. [וכל זה מחמת נקב, אבל מחמת חסרון, מודה רבי שמעון, שאף בחסרון שמבחוץ היא נעשית טרפה].

ואלו האומרים שהלכה כרבי שמעון – [א] רבי מלך אמר רבי יהושע בן לוי [כדברי (א) רב אחא בר אבא (ב) ורב ביבי]. [ב] רבי צחק בר אמי אמר רבי יהושע בן לוי. [כדברי (א) רבי זירא].

ואלו האומרים שאין הלכה כרבי שמעון – [א] רבי מלך אמר רבי יהושע בן לוי. [כדברי (א) רב הונא (ב) ורבי זירא (ג) ורבי חייא בר אבא (ד) ורב אסי].

ומסקנת הגמרא שאין הלכה כרבי שמעון.

### אברי מערכת העיכול של מעלי הגרה

**א. כרס** – כשהבהמה מכניסה את המזון לפיה, היא לועסת אותו מעט, ואז הוא נכנס דרך הוושט, לכרס גדולה לעיכול ראשוני, ולאחר מכן המזון חוזר דרך הוושט לפה ללעיסה נוספת.

**ב. בית הכוסות** – לאחר הלעיסה השניה, המזון יורד שוב דרך הוושט, והפעם הוא עובר לאבר הנקרא בית הכוסות, להמשך העיכול, [והוא כעין אבר המחולק לכוסות].

**ג. המסס** – מבית הכוסות, המזון עובר להמשך העיכול, לאבר הנקרא המסס, [והוא אבר הדומה לכדור].

**ד. קיבה** – מההמסס המזון המעוכל עובר להמשך עיכול, לאבר הנקרא קיבה, [והוא אבר הדומה לקשת, בתחילתו ובסופו הוא דק יותר, ובאמצעו הוא עבה, בתחילתו הוא פתוח להמסס, ובסופו הוא פתוח למעיים].

**ה. המעי הדק** – מהקיבה המזון המעוכל עובר למעי הדק, שבתחילתו הוא עולה כלפי מעלה, [וחלק זה נקרא בגמרא ראש מעיא באמתא], ולאחר מכן הוא יורד ומתקפל ומתפתל מאד, [כחבל ארוך שאוספים אותו למקום צר בלא סדר].

**ו. סניא דיבי** – מהמעי הדק, שיירי המזון המעוכל עוברים לאבר קצר ועבה הסתום בראשו, הנקרא סניא דיבי.

**ז. הדורא דכנתא** – מסניא דיבי, עוברים שיירי המזון המעוכל למעיים גסות, הנקראות הדורא דכנתא, והם מעיים המסתובבות סביב עצמן כנחש הנכרך סביב עצמו.

**ח. חלחולת** [=כרכשתא] – מהדורא דכנתא ממשיכים שיירי המזון המעוכל, ויוצאים לחוץ, דרך פי הטבעת הנקראת חלחולת.

[בכל אחד מהאברים הללו, חלק המזון שמתעכל בו, נספג בכותליו, ומשם עובר לשאר הגוף, על ידי הדם, וחלק המזון שלא נתעכל, ממשיך לאבר הבא].

### המתברכים בברכת כהנים

**נאמר בתורה**, "וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן וְאֶל בְּנָיו לֵאמֹר **כֹּה תְבַרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** אָמֹר לָהֶם. בְּבָרְכָהּ ה' וַיִּשְׁמְרָהּ. וְאֵר ה' פָּנָיו אֲלֵיךָ וַיַּחַן. וְשָׂא ה' פָּנָיו אֲלֵיךָ וַיִּשֶׂם לָךְ שְׁלוֹם", **ולמדנו מכאן שישראל מתברכים מפי הכהנים**.

**לדעת רבי ישמעאל** – **יש ללמוד מסיום הפרשה הזו**, "וַיִּשְׂמוּ אֶת שְׁמֵי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל **וְאֵנִי אֲבָרְכֶם**", שכשם שהכהנים מברכים את ישראל, כך **הקב"ה מברך את הכהנים**.

**ולדעת רבי עקיבא** – **הכתוב הזה**, "**וְאֵנִי אֲבָרְכֶם**", האמור בפרשה, **לא בא ללמד שכשם שהכנים מברכים את ישראל, כך הקב"ה מברך את הכהנים, אלא, שכשם שהכהנים מברכים את ישראל, כך הקב"ה מברך את ישראל. וברכה לכהנים אינו מפורשת, אבל למדה מהכתוב**, "**וְאֲבָרְכָה מְבָרְכֶיךָ וּמְסַלְּלֶיךָ אֲאִר וּנְבָרְכֶיךָ בְּכֹל מִשְׁפַּחַת הָאֲדָמָה**", שכל המברך את ישראל, מתברך.

ועל שם, שלדעת רבי ישמעאל, ברכת הכהנים מפורשת באותו כתוב, שבהם הם מצווים לברך את ישראל, נקרא רבי ישמעאל, כהנא מסייע כהני.

### החלב העולה למזבח עם הקרביים

בעניין הקרבת השלמים נאמר, "וַהֲקִירֵב מִזְבַּח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁה לָהּ" (א) **אֶת הַחֶלֶב הַמְּכַסֶּה אֶת הַקֶּרֶב** (ב) **וְאֶת כָּל הַחֶלֶב אֲשֶׁר עַל הַקֶּרֶב**.

והנה, יש חלב אחד גדול, הפרוש כשמלה ועוטף את כל אברי העיכול. ומלבדו יש חלבים אחרים, המכסים כל אחד בפני עצמו, אבר אחר של עיכול.

**א. והכתוב**, "**אֶת הַחֶלֶב הַמְּכַסֶּה אֶת הַקֶּרֶב**", **מלמד, שהחלב הפרוש על גבי כל הקרביים, הם אברי העיכול, קרב עימהם לגבוה**, [וכמו כן יש ללמוד ממנו, שהחלב הזה קרוי חלב, ואסור באכילה בכל הבהמות].

**ב. והכתוב**, "**וְאֶת כָּל הַחֶלֶב אֲשֶׁר עַל הַקֶּרֶב**", **בא לרבות חלב נוסף, שיש להקריב עם הקרב לגבוה, והוא אחד מהחלבים המכסים את אחד מאברי העיכול בפני עצמו, [ומאחר שהוא קרוי חלב, ממילא הוא אסור באכילה בכל הבהמות משום איסור חלב]**.

**לדעת רבי ישמעאל ורבי שמעון** – **הכתוב השני בא לרבות את כל החלבים שהם דומים לחלב הגדול, בכך שיש**

עליהם קרום דק, שאינו אדוק בו, ונקלף ממנו, ובכלל זה חלב שעל גבי הקיבה, וכל שכן חלב שעל גבי הדקין, ואם כן, שני חלבים אלו קרבים לגבוה בשלמים, ושניהם אסורים באכילה בכל הבהמות, משום איסור חלב.

**ולדעת רבי עקיבא – הכתוב השני בא לרבות את כל החלבים שהם דומים לחלב הגדול, בכך שיש עליהם קרום דק, שאינו אדוק בו, ונקלף ממנו, וגם בכך שהם פרושים כשמלה, ובכלל זה חלב הדקין באמה ראשונה שלהם, שיש לו קרום דק מתקלף, והוא פרוש על הדקין כשמלה, ואם כן, חלב זה בלבד קרב לגבוה עם החלב שעל כל הקרביים, ואלו אסורים באכילה בכל הבהמות, משום איסור חלב. אבל חלב הקיבה אינו בכלל זה, שכן אינו פרוש על הקיבה כשמלה, אלא עשוי חתיכות חתיכות הדבוקות בקיבה, וכן חלב הדקין אחר אמה ראשונה, שאינו פרוש עליהן כשמלה אלא אדוק בהן, וכשם ששני חלבים אלו אינם קרבים לגבוה בשלמים, משום שאינם קרויים חלב, כך מותרים הם באכילה בכל הבהמות. [וכן אמר רבי ישמעאל משום אבותיו ועל פי דעה זו, נהגו הכהנים לאכול את החלב שעל גבי הקיבה, הניתן להם מאת זובחי הזבח. ועל שם, שנהגו הכהנים היתר בדבר זה על פי דברי רבי ישמעאל, נקרא רבי ישמעאל כהנא מסייע כהני].**

### **נקב סתום על ידי חלב**

בהמה שניקבה בה הקבה או המרה או הדקין, טרפה היא.

אולם אם הנקב סתום על ידי חלב, באופן שהסתימה מעולה, הרי זה כאילו לא נקבו וכשרה.

**לדעת רב – אין סתימת חלב מועילה, אלא כשהחלב אדוק באבר שהוא סותם, כגון שניקבו הדקין, וחלב הכנתא סותם את הנקב, שהוא חלב אדוק בה, אבל אם ניקבו הכרס או ההמסס, והחלב המכסה את הקרב סותם את הנקב, אין זו סתימה, כי חלב זה אינו אדוק אלא פרוס עליהם כשמלה. [ובבהמה ניתן לומר, שהכלל הוא, שחלב טהור סותם, וחלב טמא אינו סותם, שכן החלב הפרוש כשמלה הוא טמא, והחלב המהודק הוא טהור, כפי שנתבאר לעיל. ומכל מקום, גם בחיה, שבה כל החלב טהור, אין הסתימה מועילה, אלא בחלב שהוא אדוק, אבל סתימה בחלב הפרוש כשמלה אינה מועילה אף על פי שגם הוא טהור].**

**ולדעת רב ששת – אין חילוק בין החלבים, וכל שהנקב סתום על ידי החלב, הרי זה כאילו לא ניקב, והבהמה כשרה.**

וכשארע שבאה לפני רבא בהמה כזו, שהיה בה נקב סתום בחלב טמא, רצה להתירה, שכן לדעת רב ששת היא מותרת, ועוד שהתורה חסה על ממונם של ישראל, [כפי שיתבאר בעזה"י להלן].

**אולם רב פפא הקשה לו, הלא רב אוסר, ומאחר שיש כאן מחלוקת באיסור תורה, יש לנו ללכת אחר המחמיר. [רב, ואיסורא דאורייתא, ואת אמרת התורה חסה על ממונם של ישראל].**

### **התורה חסה על ממונם של ישראל**

בעניין נגעי בתים נאמר, "וַיִּדְבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר. כִּי תָבֹאוּ אֶל אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לְכֶם לְאֶחְזָה וְנִתְתִּי נֶגַע צָרַעַת בְּבֵית אֶרֶץ אֶחְזָתְכֶם. וְבָא אֲשֶׁר לוֹ הַבַּיִת וְהִגִּיד לַכֹּהֵן כִּי נִגְעָה נִרְאָה לִי בְּבַיִת וְצִוְּהוּ הַכֹּהֵן וּפְנֹו אֶת הַבַּיִת בְּטָרָם וְבָא הַכֹּהֵן לְרְאוֹת אֶת הַנֶּגַע וְלֹא יִטְמָא כָּל אֲשֶׁר בְּבַיִת וְאַחַר כֵּן יָבֹא הַכֹּהֵן לְרְאוֹת אֶת הַבַּיִת", ולמדנו מכאן, שהתורה חסה על ממונם של ישראל, שלא יטמא, ולכן יש להוציא את הכלים מהבית, קודם שהכהן יטמא אותו, ואת כל אשר בתוכו.

**וביאר רבי מאיר, שהכלים שעליהם חסה תורה שלא יטמאו, אינם כלי עץ או בגדים או מתכות, כי כל אלו יש להם טהרה במקווה, ומה בכך אם יטמאו, הרי אינם נפסדים בכך. והכלים שעליהם חסה תורה, הם כלי חרס, שאין להם טהרה אלא ישברו.**

ומכאן יש ללמוד, עד כמה חסה תורה על ממונם של ישראל, לעשות תקנה אף להפסד כלי חרס קלים, של הראויים ללקות בצרעת. וקל וחומר שיש לחוס על ממונם של צדיקים.

### **משקים שיש בהם דין גילוי**

יש משקים, שנחש שותה מהם. ולפיכך, אם היו מגולים בשיעור זמן כזה, שנחש היה יכול לבוא לשתות מהם, ולהטיל בהם ארס, אסור לשתות מהם.

**לדעת תנא של משנה – שלושה משקים בלבד נאסרים מחמת גילוי, ואלו הן: (א) היין. (ב) והמים. (ג) והחלב. ושאר כל המשקים מותרים, אפילו היו מגולים.**

**ולדעת תנא קמא בברייתא – חמישה משקים מותרים אף אם היו מגולים, שאין הנחש שותה מהם, ואלו הן: (א) ציר. (ב) וחומץ. (ג) שמן. (ד) ודבש. (ה) ומורייס.**

**ולדעת רבי שמעון בברייתא – אף חמישה משקים אלו אסורים. ואמר רבי שמעון, אני ראיתי נחש ששתה ציר במקום הקרוי ציידן. אמרו לו, שוטה היה אותו נחש, [שאיך שאר נחשים עושים כן], ואין מביאין ראיה מן השוטים.**

**וכשארע שנתגלה כד של דבש, [של מניומין (=שם אדם) כנדוקא (=מוכר כדים)] ונשאל רבא מה דינו, רצה להתיר, שכן לדעת רב המשנה אין דבש אינו נאסר מחמת גילוי, ועוד שהתורה חסה על ממונם של ישראל, [כפי שנתבאר לעיל].**

**אולם רב נחמן בר יצחק הקשה לו, הלא רבי שמעון אוסר, ומאחר שיש כאן מחלוקת בדבר שיש בו סכנת נפשות [=שתיית ארס נחש], יש לנו ללכת אחר המחמיר. [רבי שמעון, וגילוי סכנת נפשות, ואת אמרת התורה חסה על ממונם של ישראל].**

**ואמר על כך רבא, שבציר ודאי אין הלכה כרבי שמעון, שכן רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע ורבנן היו רגילים להטיל ציר למים או יין מגולים, ובכך להתירם לשתיה, [שהציר שורף את ארס הנחש, ושוב אינו מזיק], ואם הציר מתיר מים או יין מגולים, כל שכן שבו עצמו אין דין גילוי.**

ומעתה כשם שלעניין ציר, אין הלכה כרבי שמעון, כך

לעניין דבש אין הלכה כמותו.

ורב נחמן ענה על כך, שאף אם בשאר דברים אין הלכה כרבי שמעון, בדבש הלכה כמותו, שבזה אינו דעת יחיד, שכן גם רבי שמעון בן אלעזר אוסר דבש שנתגלה.

אמר רב נחמן: חלב העשוי ככובע אינו סותם

א. אמרי לה חיטי דכרכשא.

ללשון ראשון, חלב העשוי ככובע, שאינו מועיל לסתום את הנקב, הוא חלב שעל גבי החלחולת, [=סוף המעיים שדרכו יוצא הרעי לחוץ], שהחלב הזה עשוי גרגירים גרגירים, עגולים [ככובע], ואינו אדוק כיחידה אחת סביב כל החלחולת, ולפיכך, אם ניקבה החלחולת, והחלב הזה סותם את הנקב, אינו נחשב כסתום, והרי זו טרפה.

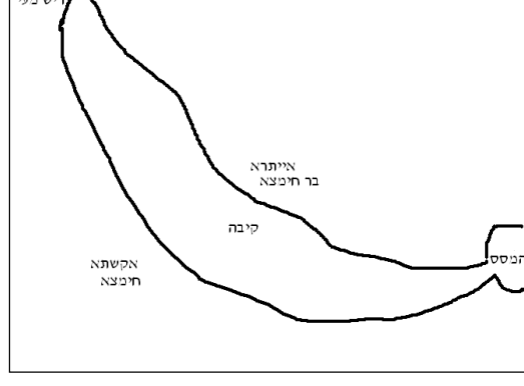
ב. ואמרי לה טרפשא דליבא.

וללשון שני, חלב העשוי ככובע, שאינו מועיל לסתום את הנקב, הוא החלב המקיף את הלב, ולפיכך, אם ניקב הלב או הריאה הסמוכה לו, והחלב הזה סותם את הנקב, אינו נחשב כסתום, והרי זו טרפה.

## דף נ'

### חימצא ובר חימצא

הקיבה היא אבר העשוי כקשת, [כפי שנתבאר לעיל באות ד']. ויש חלב הסובב את הקיבה. החלב שמצדה החיצון של הקשת קרוי אקשתא, או בר חימצא. והחלב שבצד הפנימי של הקשת, קרוי אייתרא או חימצא.



ולהלן יתבאר בעזה"י מה דין החלבים הללו, לעניין

אכילה, ולעניין סתימת נקב.

א. לעניין אכילה.

ללשון ראשון:

- החלב שמהצד החיצון, הקרוי אקשתא, אסור באכילה לדברי הכל, [בין לדעת בני בבל, ובין לדעת בני ארץ ישראל], שכן, אפילו לדעת רבי עקיבא, המיקל בחלב מחובר לאבר, שאינו פרוש עליו כשמלה, [כפי שנתבאר לעיל בדף מ"ט], מודה בחלב זה שהוא אסור, כי אף שהוא מחובר בקיבה, אינו מחובר בה אלא באמצע הקשת, אבל בשאר הקשת אינו מחובר, אלא פרוש על הקיבה כשמלה, ולכן הוא אסור.

- ובחלב שמהצד הפנימי, הקרוי אייתרא, נחלקו בני בבל ובני ארץ ישראל. שכן חלב זה מחובר בקיבה ואינו פרוש עליה כשמלה, [אבל קרום ונקלף הוא]. דעת בני בבל כדעת רבי ישמעאל [בדף מ"ט], שכל שהוא קרום ונקלף, אף שאינו פרוש כשמלה, טמא הוא. ודעת בני ארץ ישראל, כדעת רבי עקיבא, שכל שאינו פרוש כשמלה הרי זה טהור. [וניתן לאוכלו, אחר שיקמצו [=שיטלו] ממנו מעט, כלומר, את החלק שנוגע בחלב הקרב השוכב עליו, שכן חלב הקרב הוא חלב טמא].

וללשון שני:

- החלב שמהצד הפנימי, הקרוי אייתרא, מותר באכילה לדברי הכל, [בין לדעת בני בבל ובין לדעת בני ארץ ישראל], שלדברי הכל הלכה כרבי עקיבא, שכל שאינו פרוש כשמלה הרי זה טהור.

- ובחלב שמהצד החיצון, הקרוי אקשתא, נחלקו בני בבל ובני ארץ ישראל, שכן, חלב זה אינו פרוש לגמרי כשמלה, שהרי הוא מחובר באמצעו, אבל אינו מחובר לגמרי בכולו. לדעת בני בבל, מאחר שברובו אינו מחובר, אלא פרוש כשמלה, נחשב הוא כחלב הפרוש כשמלה וטמא הוא. ולדעת בני ארץ ישראל, מאחר שמחובר באמצע, אינו נחשב כפרוש וטהור הוא.

ודעת רב נחמן כלשון ראשון.

ב. לעניין סתימת נקב. [עניין זה מבואר בגמרא בדף מ"ט].

כבר נתבאר, שדעת רב נחמן כלשון ראשון, שחלב אקשתא אסור באכילה לדברי הכל, וחלב אייתרא נחלקו בו בני בבל ובני ארץ ישראל.

ומעתה, לדעת רב נחמן, לעניין סתימת נקב, [שאינו נחשב סתום אלא על ידי חלב טהור שהוא אדוק כראוי לנקב], חלב אקשתא, שהכל מודים בו שהוא אסור, כמו כן הכל מודים בו שאינו סותם את הנקב.

אבל בחלב אייתרא, שנחלקו בו בני בבל ובני ארץ ישראל אם הוא מותר באכילה, מודים בני בבל שאף שלדעתם הוא אסור באכילה, סותם הוא את הנקב [=אינהו מיכל אכלי ולדידן מסתם נמי לא סתים].

ונמצא, שלדברי הכל, לעניין סתימה הכלל הוא, בר חימצא [=אייתרא] סותם, וחימצא [אקשתא] אינו סותם. וסימן לדבר, יפה כח הבן מכח האב.

### בני מעיים שניקבו וליחה מבפנים סותמתם

לדעת רבן שמעון בן גמליאל, בני מעיים שניקבו, וליחה

מבפנים סותמתם, כשרה.

וביאר רב כהנא, שהכוונה לליחה שאדוקה במעיים מבפנים, ויוצאת מהם רק בדוחק.

היו שאמרו משמו של רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן,

שהלכה כרבן שמעון בן גמליאל בדין זה.

**אולם** כשאחד התלמידים עלה לארץ ישראל, ושאל את **רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא**, האם אמר כן, **ענה לו**, שאין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל.

**וכן מסקנת הגמרא**, שאין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל בטרפה.

#### **מי שלא נודעה לו האבילות ביום הראשון לאבילות**

מי שמת לו מת, ולא ידע מכך, **אבל היה במקום קרוב מהלך יום אחד**, שראוי הוא לדעת בו ביום מהאבילות.

**לדעת תנא קמא** – **אם הגיע בשלושת ימי האבילות הראשונים**, הרי הוא כמי שחלה עליו אבילות מיום ראשון עם שאר האבלים, **ומונה עימהם** את שבעת ימי האבילות. **אבל אם בא אחר היום השלישי**, מונה שבעה ימי אבילות **לעצמו**, מיום שנודע לו הדבר.

**ולדעת רבי שמעון** – **אפילו הגיע ביום השביעי של האבילות**, מאחר שנודע לו מאבילות בתוך שבעה, וישב קצת זמן עם שאר האבלים, **מונה שבעת ימי האבילות עימהם**, כאילו ישב עימהם מהיום הראשון. ורק אם נודע לו מהאבילות אחר היום השביעי, מונה שבעת ימי אבילות לעצמו.

[וכל זה כשבא ממקום קרוב, אבל כשבא ממקום רחוק, שלא היה יכול להגיע ביום הראשון להתחיל למנות אבילות עם שאר האבלים, הכל מודים, שבכל אופן כשמגיע, אפילו ביום השני, מונה שבעת ימי אבילות לעצמו].

**היו שאמרו משמו של רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן**, שהלכה כרבן שמעון בדין זה.

**אולם** כשאחד התלמידים עלה לארץ ישראל, ושאל את **רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא**, האם אמר כן, **ענה לו**, שנחלקו אמוראים כמי ההלכה. רב חסדא ורבי יוחנן אמרו שהלכה כרבן שמעון. ורב נחמן אמר שאין הלכה כמותו.

**ומסקנת הגמרא**, שהלכה כרבן שמעון, שכן אמר שמואל כלל, שהלכה כדברי המיקל באבל.

#### **מקיפים [=מקרבים ומשווים] נקבים] בבני מעיים**

כשנמצא נקב בבני מעיים, ואין ידוע אם ניקבו קודם השחיטה, [והרי זו טרפה], או שנקבו אחר השחיטה, [וכשרה היא], נוקבים נקב אחר בצד הנקב הראשון.

אם מראה שני הנקבים שווה, בידוע שכשם שהשני נעשה לאחר השחיטה, כך גם הראשון נעשה לאחר השחיטה, וכשרה היא.

ואם אין מראה הנקבים שווה, יש לחוש שהנקב הראשון נעשה קודם שחיטה, וטרפה היא.

**ואם בנקב אחד משמשו הידים**, יש למשמש גם בנקב השני, וכשיהיו דומים אחר המישמוש, בידוע שגם הנקב הראשון היה קודם השחיטה. [והדין הזה, למד ממעשה שארע אצל רבא, שהביאו לפניו בני מעיים נקובים, וניקב נקב אחר, ולא היה מראיהם שווה. ובא רב משרשיא בנו, ומשמש בידיו בנקב השני, ונעשה מראהו כמראה הנקב הראשון, ועל ידי זה הכשירו, [ואמר, שמעצמו הבין שיש לעשות כן, כי ודאי הרבה משמשו בנקב הראשון, ולכן יש לעשות כן גם בשני]. ואמר רבא על בנו, חכים בני בטרפות כרבי יוחנן, [י"מ שכוונתו לומר, שבנו חכם בטרפות, כמו שרבי יוחנן חכם בכל התורה. וי"מ שכוונתו לומר, שבנו חכם בטרפות, כמו שרבי יוחנן חכם בטרפות].

#### **מקיפים בריאה**

כשנמצא נקב בריאה, ואין לתלותו בטבת, ואין ידוע אם ניקבה קודם השחיטה, [והרי זו טרפה], או שנקבה אחר השחיטה, [וכשרה היא], נוקבים נקב אחר בצד הנקב הראשון.

אם מראה שני הנקבים שווה, בידוע שכשם שהשני נעשה לאחר השחיטה, כך גם הראשון נעשה לאחר השחיטה, וכשרה היא.

ואם אין מראה הנקבים שווה, יש לחוש שהנקב הראשון נעשה קודם שחיטה, וטרפה היא.

**לדעת רבא** – אין השוואת נקבים מועילה להתיר, אלא כשנעשו שניהם באותה ארוגה של הריאה, [כלומר שניהם בצידה הימנית, או שניהם בצידה השמאלית], אבל כשנקב אחד היה בארוגה הימנית, ונקב שני נעשה בארוגה השמאלית, אף אם שווים הם במראיהם, אין בכך ראייה שכשם שהשני נעשה אחר השחיטה, כך נעשה גם הראשון אחר השחיטה.

**אבל מסקנת הגמרא** – שהשוואת הנקבים מועילה, אף כשכל נקב בארוגה אחרת. **ובלבד ששני הנקבים יהיו בדקה, או ששניהם יהיו בגסה**, [כלומר כל נקב בבהמה אחרת, אבל שתי הבמות דקות, או שתי הבהמות גסות. אי"נ אין להקל כל כך, להתיר על ידי השוואה לבהמה אחרת, וכוונת הגמרא ששני הנקבים באונות שהן דקות, ואפילו זאת מימין וזו משמאל, או ששני הנקבים באונות שהן גסות, ואפילו זו מימין וזו משמאל]. אבל כשנקב אחד בדקה [בבהמה דקה. אי"נ באונא], ונקב אחד בגסה [בבהמה גסה. אי"נ באומא], אין ראייה מדמיונם ששניהם נעשו אחר השחיטה.

#### **מקיפים בקנה**

כשנמצא קנה חתוך ברובו או חסר כאיסור, ואין ידוע אם קודם השחיטה היה כן, [והרי זו טרפה], או שרק אחר השחיטה, [וכשרה היא], חותכים במקום אחר חתך כדוגמת הראשון.

אם מראה שני החיתוכים שווה, בידוע שכשם שהשני נעשה לאחר השחיטה, כך גם הראשון נעשה לאחר השחיטה, וכשרה היא.



ואם אין מראה החיתוכים שווה, יש לחוש שהראשון נעשה קודם שחיטה, וטרפה היא.

**לדעת רב פפא** – אין השוואת החיתוכים מועילה להתיר, אלא כשנעשו שניהם **באותה חוליה** [=שלוש טבעות סמוכות] של קנה, אבל כשלא נעשו באותה חוליה, אף אם שווים הם במראיהם, אין בכך ראייה שכשם שהשני נעשה אחר השחיטה, כך נעשה גם הראשון אחר השחיטה.

**אבל מסקנת הגמרא** – שהשוואת החיתוכים מועילה, **אף כשכל אחד בחוליה אחרת. ובלבד שיהיו שניהם באותו צד של החוליה.** אבל כשאחד בצד העבה של החוליה, [ששם יש היקף עבה של טבעות], ואחד בצד הדק של החוליה, [ששם אין אלא קרום, כי הטבעות אינה מקיפה את כל הקנה], אין ראייה מדמיונם, ששניהם נעשו אחר השחיטה.

### חלחולת שניקבה

החלחולת [=סוף המעיים שדרכו יוצא הרעי לחוץ], בסופה דבוקה היא מכל צדדיה למה שסביבה, לשדרה מלמעלה, ולעצמות האליה [=מותניים] ומכאן ומכאן, וכן מלמטה שלסחוס המחבר את העצמות.

**וכשניקבה קודם מקום זה שהיא דבוקה בו מכל צידה :**

– **בנקב כלשהו הרי זו טרפה,** כדין בהמה שניקבו מעיה.

**וכשניקבה במקום דיבוקה:**

– **לדברי רבי אילעי אמר רבי יוחנן, אפילו ניטלו רוב הדפנות של מקום זה,** הבהמה **כשרה,** שאין דרך הריעי היוצא דרך הנקב, לחזור לאחוריו, וליפול לתוך חלל הגוף, מפני שמקום דחוק הוא. [וכן אמרו לפני רבא משמו של רב נחמן. אולם הוא אמר על כך שלא יתלו ברב נחמן כדים רקים כלומר דברים שאינם [=לא תתלו ביה בוקי סריקין]].

– **ולדעת רבא אמר רב נחמן, אפילו ניטלו כמעט כל הדפנות של מקום זה,** הבהמה **כשרה,** ובלבד שישאר מהדפנות כדי תפיסה, כלומר כדי אחיזת יד. [מתוך פירוש רש"י לפנינו משמע, שהכוונה שיעור של אצבע אחת, ואפילו בשור גדול. אולם התוס' בדף מ"ד כתבו, שהכוונה לשיעור של ארבע אצבעות].

### טרפות הכרס

דין הכרס חלוק לשנים לעניין דין טרפה. (א) בכרס הפנימית, נעשית טרפה אם יש בה נקב כלשהו. (ב) בכרס החיצונה, נעשית טרפה אם נקרע רובה. ולדעת רבי יהודה, גם אם נקרעה טפח, אף על פי שאין קרע זו רובה של כרס החיצונה, הרי זו טרפה. ולדברי גניבא אמר רב אסי, הוא הדין עם חתך בכרס הזו, עיגול, בגודל מטבע של סלע, שדינה כמי שנקרע בה טפח, שכן אם ימתח את העיגול הזה, יהיה בו אורך טפח. ולדברי רב חייה בר אבא, הכוונה לעיגול גדול מעט יותר מסלע, שהוא כשיעור שיכנסו בו שלושה גרעיני תמרה בלא דוחק, והוא כשיעור שיכנסו בו בדוחק שלושה גרעינים אלו עם מעט מהתמרה שנשארת עליהם.

ונחלקו אמוראים בגמרא, מה היא הכרס הפנימית, ומה היא הכרס החיצונה.

א. לדברי רב יהודה אמר רב, העיד נתן בר שילא ריש טבחיא דצפורי לפני רבי משום רבי נתן – **כרס הפנימית זו היא סניא דיבי.** [לפירוש ראשון של רש"י, הוא חלק המעיים המחבר בין המעי הדק לבין הדורא דכנתא [כפי שנתבאר בדף מ"ט]. ולפירוש שני של רש"י, זהו חלק מן הכרס עצמה, שהטבחים מנקבים אותה ומוציאים משם את הפרש]. וכל שאר הכרס קרוי חיצון.

ב. ולדברי רבי ישמעאל – **כרס הפנימית זו איסתומכא דכרסא.** ושאר הכרס קרויה כרס החיצונה.

ג. ולדברי רב אסי אמר רבי יוחנן – **כרס הפנימית הוא מקום צר שיש בכרס,** ואיני יודע איזהו. ואמר רב אחא בר רב עוא אמר רב אסי, שהכוונה לחלק הכרס, **ממקום שהוא הולך ומיצר כלפי הוושט, ועד חלק הכרס המגיע לוושט,** שכל המקום הזה נקרא כרס הפנימית, כי הוא נחבא בין הצלעות. [וכל שאר הכרס קרוי חיצונה].

ד. ולדברי רבי יעקב בר נחמני אמר שמואל – **כרס הפנימית היא חלק הכרס שאין בו מילת,** [שבכרס יש מעין צמר, שגוררים אותו ברותחים, ויש מקום שאין בו אותו צמר, והוא נקרא כרס הפנימית].

ה. ולדברי רבי אבינא אמר גניבא משמיה דרב – **כרס הפנימית הוא הטפח בוושט שסמוך לכרס.**

ו. ולדברי בני מערבא משמו של רבי יוסי בר חנינא – **כל הכרס כולו, זו היא כרס הפנימית,** [כלומר בכל מקום בכרס עצמו, הנקב מטריף]. ואיזהו כרס החיצון, בשר החופה את רוב הכרס. כלומר כרס החיצון, ששנינו, שנעשית טרפה בקריעת רובו, אינו הכרס עצמה, אלא הבשר שעל גבי רוב הכרס, שיש קרום עבה של בשר המכסה את כל החלל, מן החזה ועד הירכיים, ואותו קרום מכסה גם את רוב הכרס, שכן מיעוט הכרס נחבא בין הצלעות, ורובו על גבי הקרום הזה, וכל הקרום הזה שכנגד [רוב] הכרס, נקרא כרס החיצונה, ואם נקרא רובו, הרי זו טרפה. [אבל אם נקרע הקרום אחרי מקום שכלה הכרס, הרי זו כשרה].

ז. ולדברי רבה בר רב הונא – **הכרס הפנימית, היא חלק הכרס הרואה את הקרקע בשעת הילוך הבהמה,** שכשהטבחים פותחים את הבהמה, להוציא בני מעיה, הוא נראה תחילה, [ובכלל זה סנא דיבי. ואיסתומכא. ומקום שאין בו מילת. שכולם עומדים בצד הכרס הקואה את הקרקע. וזה כולל את כל דברי החכמים לעיל, חוץ מדברי רב אבינא, שאמר, שכרס הפנימית הוא הטפח הסמוך לכרס]. ושאר הכרס נקרא כרס החיצונה.

**וכתב רש"י: כיון דלא אפסיק הלכתא, עבדינן לחומרא, וטרפינן בכל הכרס בנקב במשהו כבני מערבא. ומיהו כל הנך טרפות, אנו לא טרחינן למיבדקי בתרייהו, דכל כמה דלא מישתכחו, אזלינן בתו רובא, כדנפקא לן בפרק קמא מהאליה תמימה ומקראי טובא, ובסירכי דריאה, משום דשכיחו, בדקינן בתרייהו.**

בית הכוסות, מקומו בקדמת הכרס, ושפת דופנו כפולה, שיש שם שתי דפנות אדוקות זו בזו, ומחוברות בשומן. וההמסס סמוך לו.

וכשהיה בבית הכוסות **נקב גמור**, **מתוכו לחוץ**, [כגון שנקבו שתי הדפנות של בית הכוסות, שלא לצד ההמסס, אלא כלפי חוץ], הרי זו **טרפה**.

**אבל כשניקב רק דופן אחד של בית הכוסות, או שניקבו שתי הדפנות לצד ההמסס, והיה הנקב מפולש מזה לזה, ולא כלפי חוץ, הבהמה כשרה.**

**וכשנמצאת מחט שנקבה את בית הכוסות נקב מפולש כלפי חוץ, אם נמצא עליה קורט דם, בידוע שנעשה הנקב בחיי הבהמה, וכשנשחטה כבר היתה טרפה.**

**אבל אם לא נמצא על המחט קורט דם, בידוע שנקבה את הדופן אחר שחיטה, ולא נטרפה הבהמה.**

[ואין זה כשאר נקבים, שמטריפים אף בלא שימצא בהם קורט דם, כי כשאין מחט בנקב, יתכן שהיה שם דם, ונספג בבשר קודם שבדקנו, אבל כשהיה שם מחט, אם היה שם דם היה נדבק במחט ולא נספג ככולו בבשר, וכשאין על המחט דם, בידוע שלא היה עליו גם בשעת הנקיבה, והיתה הנקיבה אחר השחיטה].

## דף נ"א

### מקח בהמה שנמצאת טרפה

הקונה בהמה מחבירו ושחטה, ונמצאת טרפה. **אם ברור הדבר שנטרפה קודם המקח, הרי זה מקח טעות, והמוכר מחזיר את הדמים. ובכלל זה, כששחט את הבהמה בתוך שלושה ימים למקח, ואחר השחיטה נמצאו בית הכוסות נקובים, וכבר הוגלד פי המכה, שדבר זה מוכיח, שכבר ניקבו שלושה ימים קודם שחיטה, ואם כן בזמן המקח כבר נעשית טרפה.**

**ואם ספק הוא מתי נטרפה, המוציא מחבירו עליו הראיה. ובכלל זה, כשנמצאו בית הכוסות נקובים, ועוד לא הוגלד פי המכה, שבזה יש להסתפק, האם ניקבו כבר קודם המקח, או לאחר מכן.**

### עדותו של רב עוירא

אמר רב ספרא לאביי – יראה אדוני, צורבא מרבנן זה, שבא מארץ ישראל, ואמר ששמו רב עוירא, ואמר שמעשה **שבא לפני רבו [רבי יהודה הנשיא], מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות מצד אחד, והטריפה.** [וזה שלא כפי שנתבאר לעיל, שאין הנקב מטריף אלא כשהוא מפולש].

שלח אביי לקרוא לרב עוירא שיבוא אליו [לבאר שמועתו] ולא בא. הלך אביי אל רב עוירא והיה רב עוירא עומד על הגג. אמר לו אביי – ירד אדוני ויבוא. ולא ירד רב עוירא.

עלה אביי אל רב עוירא ואמר לו – אמור לי, איך בדיוק היה המעשה, [שהטריף רבי מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות מצד אחד].

אמר לו רב עוירא – מפטיר כנסיות אני, [מכניס ומוציא תלמידים, ומאספם ומעמידם לילך מבית המדרש], לפני רבי [יהודה הנשיא], והיו רב הונא ציפוראה ורבי יוסי מדאה יושבים לפניו, ובאה לפני רבי, מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות [מבפנים] מצד אחד [שלא היתה נראית בחוץ]. והפכה רבי [לבית הכוסות לצד החיצון], ומצא עליה [על המחט כנגד פיה מבחוץ] קורט דם, וטרפה, שאמר, אם אין שם מכה [היוצאת לחוץ], קורט דם זה מנין יצא לחוץ.

אמר לו אביי – טרח טרייה לההוא גברא. כלומר בחנם היתה כל הטרחה הזו, שאבוא אליך, כי אין בדבריך שום חידוש, שכן לא הטריף רבי אלא משום שהיה הנקב מפולש לחוץ, ומשנה מפורשת היא, אלו טרפות ... המסס ובית הכוסות שניקבו לחוץ.

### ריסוק איברים

**בהמה שנתרסקו ונתפרקו אבריה, טרפה היא, ולכן, כל שיש לחוש לכך, אף על פי שאין נראה בה שום שבר, הרי היא בחזקת טרפה, כגון שנפלה מן הגג, ושחטה מיד, [בלא לבדוק אם יכולה לחיות], אף על פי שנראית שלמה, הרי זו טרפה.** [ודינה כפי שיתבאר להלן, ב"כללי טרפה משום ריסוק אברים"].

### הניח בהמה למעלה ובא ומצאה למטה

**לדברי רב הונא, אף על פי שנפולה היא בחזקת טרפה, אם היתה בהמה על הגג, ובאנו אחר זמן וראינוה למטה על הארץ, אין לחוש שנפלה מן הגג, אלא ודאי קפצה ממנו, באופן שלא מזיק לה, והרי היא בחזקת כשרות.**

**ורבינא הסתפק בטעם הדבר, האם הסיבה לכך, שכשבהמה קופצת מן הגג אינה נעשית טריפה, הוא משום שכשהיא יורדת מדעתה, אינה נופלת בבת אחת, אלא נאחזת ונסרכת בקיר, ואין כאן נפילה, [ואם זה הטעם האמיתי, במקום שידוע שלא נסרכה, כגון שקפצה דרך פתח שבאמצע הגג, שאין קיר בירידתה, היא טרפה]. או שהטעם לכך הוא, משום שכל הקופצת מדעת עצמה, ולא מחמת נפילה, אינה קופצת אלא אחר שאמדה שאין הקפיצה הזו מזיקה לה, [ואם כן, הוא הדין גם כשאין לה קיר להיתפס בו, מאחר שקפצה מדעת עצמה, אינה נעשית טרפה].**

**ורב אשי פסק, שבכל אופן כשהיא קופצת מדעת עצמה, אינה נעשית טרפה [כמו הטעם השני].**

### ההיא אימרתא דהווי שדרן כרעיה בתרייתא

**לדעת רב יימר – כשהבהמה גוררת את רגליה האחוריות, אין לחוש שעושה כן משום שנפסק חוט השדרה שלה והיא טרפה, אלא ודאי עושה כן כי יש לה [=שגרונא] התכווצות שרירים, והיא כשרה.**

**ולכן רצה להתיר כבשה של בית רב חביבא, שרגליה**

האחוריות היו נגררות אחריה.

**אולם רבינא הקשה על כך, שמא עושה כן כי נפסק חוט השדרה שלה, והיא טרפה, ובדקו ומצאו כדברי רבינא.**

**ואף על פי שבאותו מעשה נמצא שצדקו דברי רבינא, מכל מקום אין הלכה כמותו, אלא כרב יימר, שכן אין הדבר שכיח שיפסק חוט השדרה, ואם כן, כשנמצאת בהמה שגורת רגליה, יש לתלות זאת בכך שיש לה התכווצות שרירים.**

### **זכרים המנגחים זה את זה**

**לדברי רב הונא, זכרים [=אילים, כלומר כבשים בני שתי שנים ויותר], שהם מנגחים זה את זה, אף על פי שהם מוכים, עד שנעשו דוויים וכואבים, אין לחוש שנתרסקו אבריהם, אלא נחלשו כמי שקיבלו חום, ועתידים להתחזק. אבל אם מחמת הנגיחות נפלו לארץ, יש לחוש לריסוק אברים.**

### **הני דכרי דגנבי גנבי**

**לדברי רב מנשי, אותם זכרים שהגנבים משליכים אותם מעל גבי כותלי החצר, בשעה שהם גונבים אותם לעצמם, אין לחוש שנתרסקו אבריהם באותה נפילה שמעבר לכותל, כי הגנבים נזהרים לזרוקם באופן שיפלו על מותניהם, ולא על גבם, כדי שלא ינזקו, ורק בנפילה על הגב, יש לחוש שנתפרקו החוליות.**

**וכשזרקו אותם הגנבים לתוך החצר כדי להחזירם לבעלים – כשעשו זאת מחמת יראה, שלא יתפסו, אינם נזהרים שיפלו בלא נזק, כי לא אכפת להם שינזקו הבעלים, ומעתה יש לחוש שנטרפו בריסוק אברים. אבל כשעשו זאת משום שבאו לחזור בתשובה, ודאי רוצים להשיב לבעלים השבה גמורה בלא נזק, ונזהרים לזרוקם באופן שלא יתרסקו אבריהם.**

### **הכה את הבהמה**

**לדברי רב יהודה אמר רב, בשלושת האופנים הבאים, שהכה את הבהמה, אין לחוש לכך שנתרסקו אבריה בהכאה:**

**א. הכה על ראשה, ונכפף המקל והכה גם את מתניה או זנבה.**

**ב. הכה על זנב הבהמה, ונכפף המקל והכה גם את ראשה או צוארה.**

**ג. הכה אותה במקל ישר מכה אחת כנגד כל השדרה, בלא שיתכופף המקל.**

**ובשלושת האופנים הבאים, יש לחוש לריסוק איברים:**

**א. הכה אותה כנגד השדרה, והיה המקל ארוך כחצי השדרה, ולא כנגד כולה.**

**ב. הכה אותה במקל שיש בו קשרים, כלומר שיורי ענפים יוצאים ממנו.**

**ג. הכה אותה מכה לרוחב הגב.**

### **בית הרחם אין בו משום ריסוקי אברים**

**לדברי רב נחמן, עגל שנולד היום, אין לחוש שנתרסקו אבריו ביציאתו מבית הרחם, אף על פי שיצא ממקום צר מאד.**

### **תינוק בן יומו**

**נאמר, "אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה זָב מִבְּשָׂרוֹ זֹבוֹ טָמֵא הוּא", ומשמע מכאן, שזב מבשרו, כלומר כמו שהוא שלם, ולמדו מכאן חכמים, שאין אדם טמא בזיבה כשיצאה ממנו זיבה מחמת אונס כגון חולי.**

**ולפי זה, מאחר ששנינו שתינוק בן יום אחד מטמא בזיבה, יש ללמוד מכך שתינוק בן יום אחד אינו נחשב כחולה.**

**- מתחילה רצו להביא מכאן ראיה לדברי רב נחמן, שיציאה מבית הרחם אינה נחשבת כריסוק אברים, שהרי התינוק שיצא מבית הרחם אינו נחשב כחולה.**

**- אולם דחו ראיה זו, כי ניתן להעמיד את הדין הזה, שתינוק מטמא בזיבה, כי נחשב בריא, בתינוק שיצא דרך דופן, ולא דרך פתח הרחם.**

### **עגל בן יומו**

**פרי שנקטף ביום טוב, אסור באכילה, כי בכניסת יום טוב, כשהיה מחובר, היה אסור באכילה, שהרי אסור לקוטפו ביום טוב, ונעשה מוקצה, ומעתה אף על פי שכבר נקטף, אסור הוא.**

**אבל עגל שנולד ביום טוב, מותר לשוחטו בו ביום, ואינו נחשב מוקצה, כי היה ראוי להישחט עם אמו גם קודם שנולד.**

**- מתחילה רצו להביא ראיה לדברי רב נחמן, מהדין הזה שכן יש ללמוד ממנו, שאין לאסור עגל ביום לידתו, אף על פי שיצא מהרחם בו ביום.**

**- אולם דחו ראיה זו, כי ניתן להעמיד את הדין הזה, בעגל שיצא דרך דופן.**

### **בכור בעל מום ביו"ט**

**כבר נתבאר בכמה מקומות, שבכור בהמה טהורה, כשהוא תמים בלא מום, קרב למזבח, וכשנפל בו מום, ניתן לכהנים, ונאכל בכל מקום.**

**ונחלקו חכמים מה דינו כשבערב יום טוב היה תמים, וראוי למזבח, ונולד בו מום ביום טוב. יש אוסרים, משום שבערב יום לא היה ראוי לאכילת חולין. ויש מתירים, כי היה ראוי לאכילת קדשים.**

ומכל מקום, לדברי הכל, **אם ביום טוב עצמו נולד בכור בעל מום**, נחשב הוא כמוכן, ומותר לשוחטו ולאוכלו, כי לא נאסר מעולם, שכן במעי אמו היה מותר לאכילה בשחיטת אמו בכל מקום, שאינו קדוש בבכורה במעי אמו, וכשיצא לאויר העולם, שנתקדש להיות בכור, לא נתקדש אלא כבכור בעל מום, העומד לאכילה בכל מקום.

- **מתחילה רצו להביא ראיה לדברי רב נחמן**, מהדין הזה, שכן יש ללמוד ממנו, שאין לאסור עגל ביום לידתו, אף על פי שיצא מהרחם בו ביום, שהרי מתוך כך שהוצרכנו להתיר את הבכור משום שנתקדש מתחילה להיות בכור בעל מום על כרחך מדובר בבכור שנולד דרך הרחם שהרי בכור היוצא דרך דופן אינו קדוש כלל ואף על פי שיצא דרך הרחם מותר לשוחטו ביום לידתו.

- **אולם דחו ראיה זו**, כי ניתן להעמיד את הדין הזה, בעגל שאחר לידתו הפריס על גבי קרקע, כלומר תחב פרסותיו בקרקע, לעמוד, ודבר זה ראיה הוא, שלא נתרסקו אבריו, כפי שיתבאר בעזה"י להלן.

### **בית המטבחים אין בו משום ריסוק אברים**

לדברי רב נחמן, כשמפילים את הבהמה בבית המטבחים, כדי לשוחטה, אין לחוש בנפילה זו שנתרסקו אבריה, ואפילו מפילים אותה ממקום גבוה, כי כשהיא שוהה ליפול, היא מתחזקת להיאחז בצפורניה, ואינה נופלת ממקום גבוה.

ולכן אכל רב יצחק בר שמואל בר מרתא מבשרו של שור שהפילוהו בבית המטבחים, אף על פי שהיתה נפילה גדולה, שנשמעה גניחת השור מחמתה.

### **כללי טריפה משום ריסוק אברים**

**א. לא עמדה ולא הלכה.**

בהמה שנפלה מן הגג [מגובה עשרה טפחים לפחות], ואינה יכולה לעמוד מחמת הנפילה, הרי היא ספק טריפה, ולכן:

- אם נשחטה באותו יום, אסורה משום טריפה של ריסוק אברים, אפילו כשבדקה אחר השחיטה, ולא מצאו בה שום סימני טריפה.

- אבל כשנשחטה אחרי ששהתה מעת לעת, היא כשירה על ידי בדיקה שאין בה סימן טריפה [בחוט השדרה, ובשבירת רוב צלעות, ובעקירת חוליא].

[ואם שחטו אותה אחרי ששהתה שנים עשר חודש, כשירה אף בלא בדיקה].

### **ב. עמדה ולא הלכה.**

עמדה אחר נפילתה [אבל לא הלכה]:

- לדעת רב יהודה אמר רב, אפילו אם נשחטה באותו יום, היא כשרה על ידי בדיקה שאין בה סימני טריפה. [ולדברי רב ירמיה בר אחא אמר רב, כל שפשטה ידה לעמוד, אף על פי שלא עמדה בפועל, נחשבת כמי שעמדה. ולדברי רב חסדא, אף על פי שלא פשטה ידה לעמוד, אלא התנערה והתחזקה כדי לעמוד, נחשבת כמי שעמדה בפועל].

### **ג. הלכה.**

הלכה אחר הנפילה. [ולדברי רב ירמיה בר אחא אמר רב, כל שעקרה רגלה להלך, אף על פי שלא הלכה בפועל, נחשבת כמי שהלכה]:

- לדעת רב יהודה אמר רב, אפילו אם נשחטה באותו יום, היא כשרה, ואף בלא בדיקה אחר השחיטה.

- ולדעת רב חייא בר אשי, אינה כשרה, אלא אם כן נבדקה, שאין בה סימני טריפה.

### **הבדיקות הנצרכות לנפולה**

א. אמר אמימר משמיה דרב דימי מנהרדעא, נפולה צריכה בדיקה כנגד בני מעיים, [שמא נקרע רוב החיצונה, או ניקבו הדקין].

ב. אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא, נפולה צריכה בדיקה כנגד בית החלל כולו, [משום שבירת רוב צלעות או עקירת חוליות].

ג. אבל נפולה אינה צריכה בדיקה שלא נעקרו הסימנים, כי אינם נעקרים בנפילה.

### **פרטים בדיני נפילת עוף**

א. נפל ונחבט על פני המים.

כששט אחר הנפילה באחד מהאופנים הבאים הוא נחשב כמי שהלך וכשר – (א) שט מלא קומתו כנגד זרימת המים. (ב) שט מלא קומתו במקום מים עומדים. (ג) שט מלא קומתו בכיוון זרימת המים אבל היה מהיר יותר מעצים ששטו עם הזרימה. [שבכל האופנים הללו ניכר ששט העוף בכוחו שלו ולא על ידי זרימת הנהר.

אבל כששט עם זרימת הנהר, ולא יותר מהר מהזרימה, הרי זה כמי שלא זו אחר הנפילה, ויש לחוש בו לריסוק אברים.

ב. נפל ונחבט על גלימה הפרושה על גבי יתידות.

- אם הגלימה מתוחה היטב, יש לחוש בנפילה הזו לריסוק אברים.

- ואם הגלימה לא היתה מתוחה היטב, אין לחוש לריסוק אברים.

- ואם היתה הטלית מקופלת, אפילו היתה מתוחה, אין לחוש לריסוק אברים, כי כשהיא מקופלת אינה נמתחת יפה.

ג. נפל ברשת הפרושה באויר [=איזלא].

- אם קשרי החוטים של הרשת סמוכים זה לזה, יש לחוש בנפילה הזו לריסוק אברים שמא נתרסק מחמת נפילתו על הקשרים.

- ואם הקשרים אינם קרובים זה לזה, אין לחוש לריסוק

ד. **נפל על חבילות פשתן** [=כיתנא דעביד בטוני].

- **אם נפל על החבילה מלמעלה, יש לחוש** בנפילה הזו לריסוק אברים, כי נופל על דבר קשה.

- **ואם נפל על צידי החבילה, ונשמט ממנה לארץ, אין לחוש** לריסוק אברים, כי כשמגיע לחבילה, הוא מחליק, ונשמט ממנה, ואינו לוקה.

ה. **נפל על חבילות של קנים** [=איסורייתא].

- יש לחוש בנפילה הזו לריסוק אברים כי נפל על דבר קשה.

ו. **נפל על פשתן.**

- אם נפל על פשתן **דייק ונפיץ** [כלומר על פשתן שהוא חבוט ומנוער] כשהוא **שטוח על גבי הקרקע, אין לחוש** לריסוק אברים כי רך הוא.

- ואם נפל על פשתן **דייק ולא נפיץ** [כלומר על שברי הגבעולים], **יש לחוש** לריסוק אברים כי קשים הם.

- **וכן אם נפל על אגודות פשתן, אפילו היה דייק ונפיץ** כיוון שהם קשורות, **יש לחוש** לריסוק אברים, מחמת הקשרים שהם קשים.

- **וכן אם נפל על הנעורת של שברי הגבעולים היוצאים** מהפשתן המנוער [=דקתא] **יש לחוש** לריסוק אברים כי קשים הם.

- **אבל אם נפל על דק מן הדק היוצא מן הפשתן** [=דקדקתא] שעשו ממנו כרי **אין לחוש** לריסוק אברים כי רכים הם.

ז. **נפל על סיב** [מהסיבים הגדלים סביב הדקל, שעושים מהם חבלים].

- **אם נפל עליו בעודו נברא, כלומר קודם שחלקוהו** לרצועות, **יש לחוש לריסוק אברים** כי הוא קשה.

- **ואם נפל עליו אחר שנעשה תימחתא, כלומר שחילקוהו** לרצועות, לצורך עשיית חבלים, **אין לחוש** לריסוק אברים כי הוא רך.

ח. **נפל על האפר.**

- **אם נפל על אפר, שניפוהו בנפה, ונכבש, יש לחוש** לריסוק אברים כי הוא קשה.

- **ואם נפל על אפר שלא ניפוהו, אין לחוש** לריסוק אברים כי הוא קליל ורך.

## דף נ"ב

ט. **נפל על חול ואבק דרכים.**

- אם **נפל על חול דק** [שהוא זז ומחליק בנקל, ואינו נכבש], **אין לחוש** לריסוק אברים.

- ואם **נפל על חול גס, יש לחוש** לריסוק אברים שמא נתרסק העוף על האבנים הגדולות שבחול.

- **וכן אם נפל על אבק דרכים, שהוא נכבש ונעשה קשה יש** לחוש לריסוק אברים.

י. **נפל על התבן.**

- אם **נפל על חבילת תבן של חטים או שעורים, יש לחוש** לריסוק אברים.

- אבל אם **נפל על תבן פרוז של חטים ושוערים, אין לחוש** לריסוק אברים.

יא. **נפל על מיני דגן.**

- אם **נפל על חטים ומינם, [כגון שיפון], יש לחוש** לריסוק אברים כי קשים הם.

- **וכן אם נפל על שעורים ומינם, יש לחוש** לריסוק אברים.

יב. **נפל על מיני קטניות.**

- אם **נפל על רוב מיני קטניות, אין לחוש** לריסוקי אברים כי הם מחליקים זה מזה ואינם נכבשים להיות גוש אחד קשה.

- אבל אם **נפל על תלתן, יש לחוש** לריסוק אברים.

יג. **נפל על חימצי וחיפצי.**

- אם **נפל על חימצי** [=אפונות], **אין לחוש** לריסוק אברים, כי הן מחליקות ולא נכבשות יחד.

- אבל אם **נפל על חיפצי** [=חמצות שהן מין אפונות שאינן עגולות], **יש לחוש** בו לריסוק אברים, כי אינן מחליקות.

זה הכלל, כל שעשוי מהרבה גרגירים קטנים המחליקים זה מזה, הנופל עליהם אינו נחבט, אלא נשמט לתוכם, ואין לחוש בו לריסוק אברים. וכל שעשוי מגרגירים הנכבשים יחד, יש לחוש בנופל עליו לריסוק אברים.

## דבוק

היו רגילים לטוח דבק חזק בחתיכה קטנה של עץ, וכשהעוף היה שוכן עליה, היה נדבק בה, ופורח עמה ונופל לארץ.

**ללשון ראשון:**

**אם נדבק העץ בכנף אחת בלבד – הכל מודים שהעוף כשר, שיכול לפרוח בכנפו השניה, וכשנופל אין זו חבטה.**

**ואם נדבק העץ בשתי הכנפים – אמימר אוסר, כי מאחר שנדבקו שתי הכנפים, אין העוף יכול לפרוח, וכשנופל, יש כאן חבטה גמורה, ויש לחוש לריסוק אברים. ורב אשי מתיר, כי יכול לפרוח מעט בראש הכנפים, ובזה הוא מציל עצמו מחבטה גמורה.**

**וללשון שני:**

**אם נדבק העץ בשתי הכנפים – הכל מודים שיש לחוש לריסוק אברים, כי מאחר שנדבקו שתי הכנפים, אין העוף יכול לפרוח, וכשנופל, יש כאן חבטה גמורה.**

**ואם נדבק העץ בכנף אחת בלבד – רב אשי מתיר, כי העוף יכול לפרוח בכנפו השניה, וכשנופל אין זו חבטה. ואמימר אוסר, כי מאחר שאינו יכול לפרוח בכנף אחת, ממילא**

אינו יכול לפרוח כלל, וכשנופל יש כאן חבטת גמורה.

**ומסקנת הגמרא – שכשנדבקה כנף אחת, אין לחוש לריסוק אברים. וכשנדבקו שתי הכנפים, יש לחוש לריסוק אברים.**

### **בדיקה בדורות אחרונים**

**כתוב בהלכות גדולות**, כל היכא דבעי בדיקה, כגון נפולה, ושבורה, ודרוסה, דמיתכשרי בבדיקה, הני מילי בדורות קמאי, דהוו בקיאי למיבדק, אבל אנן, לא בקיאינן, ולא סמכינן אנפשינן.

**וכתב רש"י, ולי נראה**, דאין לו לדיין אלא מה שעניו רואות, ומותר לסמוך עליו, דכתיב, ואל השופט אשר יהיה בימים ההם, אבל הוא יזהר יפה, ולהביא לפניו כל הטבחים, וכל הבקיאין בדבר, כי היכי דנימטייה שיבא מכשורא.

### **טרפות בצלעות**

עמוד השדרה עשוי חוליות חוליות, [שדרךן עובר חוט השדרה], החוליות הראשונות הן חוליות הצואר, לאחריהן חוליות הגב, לאחר מכן חוליות המותניים ועצם הפרשות, ולבסוף חוליות הזנב.

ומחוליות הגב יוצאות הצלעות, הצלעות הראשונות מקיפות את בית החזה, [לב וריאות ותחילת הכרס], והן סגורות מקדימה על ידי עצם החזה. והצלעות שאחריהן, מקיפות היקף שאינו שלם, כדי שיהא מקום לכרס לצאת כשהיא גדלה.

ומתוך הצלעות הללו, [שמספרם 26, 13 מכל צד], יש 22 צלעות, [11 מכל צד], שהן צלעות גדולות שיש בהן מוח, ובהן נאמרו דיני טרפה מחמת הצלעות.

#### **א. טרפה מחמת צלעות שבורות.**

במשנתנו מבואר, שבהמה שנשברו רוב צלעותיה, נעשית טרפה.

ומאחר שמניין הצלעות הוא 22, אם כן, **כשישברו 12 צלעות**, היא נעשית טרפה. ואין בזה חילוק, בין נשברו 6 צלעות מכל צד, או שמצד אחד נשברו 11 צלעות, ומצד שני נשברה צלע אחת.

**ובלבד** שישברו הצלעות ביותר מחציין, [כלומר שיהיה השבר בחצי הקרוב למקום חיבורן לחוליות השדרה, ולא בחצי המרוחק מחיבורן לחוליות השדרה].

#### **ב. טרפה מחמת צלעות עקורות.**

**לדעת עולא אמר בן זכאי** – בהמה שנעקרו ממנה צלעות לגמרי, חמורה מבהמה שנשברו צלעותיה, שבשבירת הצלעות, הבהמה נעשית טרפה רק כשנשברו רוב כל הצלעות [=12 מתוך 22], אבל בעקירת הצלעות, הבהמה נעשית טרפה אף כשנעקרו רוב של צלעות צד אחד [=6 מתוך 11].

**ולדעת רבי יוחנן** – אין חילוק בין בהמה שנעקרו ממנה צלעות לגמרי, לבין בהמה שנשברו צלעותיה, וכשם שבשבירת הצלעות, הבהמה נעשית טרפה רק כשנשברו רוב כל הצלעות [=12 מתוך 22], כך בעקירת הצלעות, הבהמה נעשית טרפה רק כשנעקרו רוב כל הצלעות [=12 מתוך 22].

**וכל זה כשנעקרו צלעות בלבד בלא החוליות, אבל נעקרה אפילו צלע אחת לגמרי** :

- **לדעת רב, אם נעקרה עמה מקצת מהחוליה**, הרי זו **טרפה**, [ואם נעקרה כל החוליה הרי זו גיסטרא ונבלה היא אף בחייה. וכן אם נעקרו שתי צלעות עם מקצת חוליא, הרי זו גיסטרא]. ודין זה, שנעקרה מקצת חוליה עם הצלע, נסתפקו בו רב כהנא ורב אסי, האם נעשית בו הבהמה טרפה. ועוד נסתפקו, אם נאמר שבזה אינה נעשית טרפה, האם נעשית טרפה כשנעקרו עם מקצת החוליא שתי הצלעות המחוברות בה משני צידיה. והחליטו לשאול את רב מה הדין כשנעקרו שתי הצלעות עם מקצת החוליא, ויבינו מתשובתו את שני הספקות. שאם יאמר בניחותא, שבזה הבהמה נטרפת, יבינו שרק בזה היא נטרפת, אבל כשנעקרה רק צלע אחת, היא כשרה. ואם יאמר בכעס, שדבר פשוט הוא שנטרפת בזה, יבינו שגם כשנעקרה צלע אחת עם מקצת החוליה היא טרפה. ואכן, כשענה רב ענה בכעס, שעניין זה ששאלוהו גיסטרא הוא, אם כן, שכשנעקרה צלע אחת עם מקצת חוליא לכל הפחות הוא טרפה.

- **ולדעת רבה בר רב שילא אמר רב מתנא אמר שמואל**, כשנעקרה הצלע כולה, **אפילו לא נעקרה עמה מקצת מהחוליה**, הרי זו **טרפה**. [והוא הדין כשנעקרה חוליה בלא צלע, כגון שנעקרה חוליה מחוליות המותניים, שאין בהם צלעות].

### **כמה חסרון בשדרה**

**א. לעניין טומאת אהל**, שדרה שלמה של מת מטמאה באהל, אפילו אין עליה כזית בשר, אבל כשחסרה השדרה אינה מטמאה באוהל :

**לדעת בית שמאי** – רק כשחסרה שתי חוליות, אינה מטמאה באהל.

**ולדעת בית הלל** – אף כשחסרה חוליה אחת, אינה מטמאה באהל.

**ובזה בית הלל מקילים.**

**ב.** ואמר רב יהודה אמר שמואל שכמו כן נחלקו לעניין דיני טרפות :

**לדעת בית שמאי** – בהמה שנחסרו משדרתה שתי חוליות, נעשית טרפה.

**ולדעת בית הלל** – בהמה שחסר משדרתה אפילו חוליה אחת, נעשית טריפה.

**ובזה בית שמאי מקילים.**

### **גולגולת שנחבסה ברובה**

כבר נתבאר בתחילת הפרק, שלדעת שמואל, בהמה שנחבסה גולגולתה [שהוכתה בלא שתינקב או תחסר] ברובה, נעשית טרפה.

ונסתפק רבי ירמיה, האם הכוונה לכך שנחבסה ברוב גובהה [מן העינים ולמעלה], או שנחבסה ברוב היקיפה [שהוא שיעור גדול מרוב גובהה]. ומסקנת הגמרא תיקו.

### **בשר החופה רוב הכרס ברובו**

כבר נתבאר לעיל בדף נ', שנחלקו חכמים בביאור משנתנו, "ניקבה כרס הפנימית או שנקרעה כרס החיצונה ברובה". ולדעת שמואל, כרס הפנימית הוא מקום שאין בו מילת, ושאר הכרס הוא כרס החיצונה. ולדעת בני מערבא, כרס הפנימית היא כל הכרס, וכרס החיצונה הוא בשר החופה את רוב הכרס.

ומבואר כאן בסוגיה, שאף על פי שבביאור משנתנו נחלק שמואל עם בני מערבא, מודה הוא, שגם בבשר החופה את רוב הכרס, יכולה להיות טרפה.

ונסתפקו, האם בזה מודה הוא לבני מערבא לגמרי, וגם לדעתו, בקריעת רוב הבשר הזה נעשית טרפה, או שלדעתו, אינה טרפה עד שינטל רוב הבשר הזה, ולא די בכך שיקרע.

### **דרוסה**

יש חיות שיש להם ארס בציפורניהם וכשהם נועצים את ציפורניהם בבעלי חיים אחרים, אותם בעלי חיים נעשים טרפה, מחמת הארס השורף בגופם.

ולהלן יתבאר בעזה"י אלו חיות דורסות, ועושות בעלי חיים טרפה בדריסתן.

#### **א. ארי שדרס.**

— **עושה את הכל הבהמות והעופות טרפות.** כי יש בו ארס חזק כדי להטריף את כולן, **בין בקר, בין צאן, בין עופות, בין גדולים, ובין קטנים.**

#### **ב. זאב שדרס.**

— **לדעת רבי יהודה, אינו עושה טרפה אלא בהמות דקות,** [=צאן, בין גדולים ובין קטנים], וכן עופות. אבל בהמות גסות [=בקר], אינו עושה טרפה בדריסתו, כי אין ארסו חזק לשרוף בהמות גסות. ולדברי רבי בנימין בר יפת אמר רבי אילעא, וכן לדברי רב יהודה אמר רב ללשון שני, כן דעת תנא קמא במשנתנו, שרבי יהודה בא לפרש דבריו.

— **אבל לדברי רב יהודה אמר רב ללשון ראשון, תנא קמא של משנתנו חולק על כך, ואומר, שזאב שדרס עושה טרפה גם בבהמות גסות.**

#### **ג. חתול שדרס.**

— **מהברייתא מבואר, שחתול שדרס** [וכן נץ ונמייה], **אינו עושה טרפה שום בהמה,** אף לא בהמה דקה קטנה, כגדי וטלה, **אבל עושה עופות טרפה.**

— **ולדעת בריבי, בשעה שבאים להציל מידו את טרפו,** הוא כועס מאד, ומחמת כן מוציא ארס חזק, **ועושה טרפה אפילו בהמות דקות קטנות,** [=גדיים וטלאים], **וכל שכן עופות** [ובכלל זה, כשבא להציל עצמו מסכנה שהכניס עצמו לתוכה, הוא כועס ומוציא ארס]. **אבל בשעה שאין באים להציל טרפו מידו,** אין ארסו חזק, **ואינו עושה טרפה בדריסתו. וללשון ראשון בגמרא,** כן דעת רב חסדא, **אף שחכמים חולקים על בריבי להקל, ואומרים, שבשני האופנים הללו, אין החתול עושה טרפה,** ואף שיש לו ארס, **מכל מקום אינו ראוי להזיק.**

— **וללשון שני בגמרא, חכמים חולקים על בריבי להחמיר, ואומרים, שבכל אופן,** אף במקום שאין מצילים את טרפו של החתול מידו, **הוא עושה טרפה, אפילו בהמות דקות קטנות,** [ומה שנתבאר במשנה שחתול אינו עושה בהמות טרפה בדריסתו, הכוונה שאינו עושה בהמות גדולות טרפה]. **וללשון זה, כן דעת רב חסדא. [ולכאורה גם דעת רב כן].**

ובדברי רב חסדא מבואר שדין נמייה כדין חתול.

#### **ד. חולדה שדרסה.**

— לדעת רב עמרם אמר רב חסדא וכן לדעת רב, חולדה שדרסה, **אינה עושה שום בהמה לטרפה,** בדריסתה, אף לא בהמה דקה קטנה. **אבל כשדרסה עופות, עושה אותם טריפה.**

#### **ה. עוף הגס שדרס.**

— במשנה מבואר, שעושה הוא **טרפה, אפילו עופות גסים** כאווזים ותרנגולים.

#### **ו. נץ שדרס.**

— **ללשון ראשון, עושה הוא טרפה עופות כמותו.**

— **וללשון שני, עושה הוא טרפה אף עופות גדולים ממנו, ובלבד שיהיו דקים, ולא גסים כעוף הגס.**

### **דף נ"ג**

#### **ז. שאר עופות טמאים שדרסו.**

— **ללשון ראשון, הם עושים טרפה עופות דקים מהם.**

— **וללשון שני, הם עושים טרפה אף עופות כמותם.**

#### **ח. שועל שדרס.**

— **ללשון ראשון, דעת רב כהנא משמיה דרב שימי בר אשי, ששועל הדורס אינו עושה טרפה שום דבר,** [ובמעשה שנדרסה רחל במחרץ של בית היני, ואמרו חכמים שנטרפה, לא שועל היה הדורס אלא חתול].

— **וללשון שני, דעת רב כהנא משמיה דרב שימי בר אשי, ששועל הדורס עושה טרפה, [ואפילו בהמות דקות].** [ובמעשה שנדרסה רחל במחרץ של בית היני, ואמרו חכמים שלא נטרפה, לא שועל היה הדורס אלא כלב].

#### **ט. כלב שדרס.**

— **אינו עושה שום דבר לטרפה, בדריסתו, שכן אמר רב יוסף, נקטינן אין דרוסה לכלב.**

### **האופן שעל ידו בעל חיים נעשה טרפה של דרוסה**

לדברי אביי, קבלה בידנו, שאין בעל חיים נעשה דרוסה על

ידי חיה, אלא בהתקיים ארבעת התנאים הבאים :

א. ההכאת היתה **ביד** ולא ברגל, [כלומר ברגלים הקדמיות, ולא ברגלים האחוריות].

ב. ההכאה היתה **בצפורן** ולא בשן, [שהארס שעושה את בעל החיים טרפה אינו מצוי אלא בצפורני הרגלים הקדמיות ולא בשיניים].

ג. שהיתה ההכאה **מדעת** החיה המכה ולא שנפלה מהגג ובלא דעתה הכתה בהמה שעברה תחת הגג.

ד. שהיתה **כל ההכאה עד סופה באבר חי**, אבל אם החיה נעצה צפורניה בבהמה, וקודם ששלפה אותם ממנה, חתכו את ידיה, שוב אינה עושה את הבהמה דרוסה, כי רק בשעה שהחיה מוציאה את הציפורניים מהמקום שהיא נעצה אותם בבהמה, היא מטילה את הארס שיש לה מתחת הציפורניים, ומאחר שלא הוציאה את הציפורניים בחייה, לא הטילה את הארס.

### ארי שנכנס לבין השוורים

#### ונמצאת צפורן בגבו של אחד מהן

**אם נכנס ארי בין השוורים**, ולא ראינו שהוא דורס אחד מהם, אבל נמצא גבו של אחד מהם, **באחד משלושת האופנים הבאים**, **בידוע שארי דרסו**, **והרי זה טרפה**, ואלו הם שלושת האופנים שבוודאי נדרס השור :

א. **נמצא בגבו של השור מקום הנראה כנעיצת צפורן** [בלא שתמצא בו הציפורן עצמה].

ב. **נמצאת בגבו של השור חתיכת צפורן יבשה**, [שדרכה להישמט מידו של ארי כשהוא דורס בידו, וממנה ניכר שדרס הארי].

ג. **נמצאו בגבו של השור שתי ציפורניים לחות** [או יותר] **עומדות כסידורם בכפו של הארי**, שבזה ניכר שמדריסת הארי ננעצו בגבו, ולכן אפילו שהן לחות [שהיה בהן דם], שאין רגילות שנתלשות מכף הארי, בידוע שמכפו נתלשו.

**וכשנמצאת ציפורן אחת לחה**, נעוצה בגבו של השור, [והוא הדין אם נמצאו בגבו כמה צפורניים לחות, אבל לא היו עומדות כסידורן בכף הארי]:

**בזה יש להסתפק אם מדריסת הארי הגיעו**, [ונעשה טרפה], **או שננעצו בגב השור על ידי שנתחכך בקיר שהיו דבוקות בו**, [ולא נעשה טרפה]. שכן מצד אחד, אף שרוב אריות דורסים הם, מכל מקום, אין רגילות שתתלש מהן צפורן לחה, ולכן יש לתלות בדבר אחר, כגון בכיחוד בכותל, ולא בדריסת אריה. ומצד שני, אף שרוב שוורים מתחככים בכותל, מכל מקום, אין רגילות שעל ידי זה תנעץ בגבם ציפורן, ולכן יש לתלות בדבר אחר, כגון בדריסה.

**ולדעת רבה בר רב הונא אמר רב – מאחר שיש להסתפק אם נדרס השור או לא, יש להעמיד את השור בחזקת כשרות. ומסקנת הגמרא שדין זה אמר רב כשיטתו שבכל ספק דרוסה יש להקל.**

**ואם כן לדעת שמואל החולק על רב – מאחר ששור זה ספק דרוסה הוא, יש להחמיר ולחוש לו שנעשה טרפה**, [ואינו מותר בלא בדיקה].

### ספקות דרוסה

א. **ספק אם נכנס ארי בין השוורים או לא**, הכל מודים שאין לחוש לכך, ואין כאן ספק דרוסה.

ב. כשידוע שנכנסה חיה בין השוורים, **וספק אם חתול הוא או כלב**, הכל מודים שיש לומר שכלב נכנס ביניהם, ואין כאן ספק דרוסה.

ג. **נכנס ארי בין השוורים וישב ביניהם וכולם בשקט**, הכל מודים, שאין לחוש לכך שדרסם, אלא נעשה כבן תרבות, שלמד לחיות עם בהמות בלא להזיקן.

ד. **נכנס ארי בין השוורים ואכל אחד מהם**, הכל מודים, שמעתה אין לחוש שדרס שור נוסף כי באכילת האחד דיו.

ה. **נכנס ארי בין השוורים והוא נוהם והם גועים**, הכל מודים, שאין לחוש לכך שדרס אחד מהם, כי כשכולם משמיעים קול כולם נפחדים זה מזה.

ו. **נכנס ארי בין השוורים הוא שותק והם גועים**. הרי זה **ספק**, האם הם גועים משום שהארי דרס מהם, או שלא עשה להם עדיין כלום, וגועים מחמת יראתם.

– **ולדעת רב**, במקום כזה, שיש להסתפק, אין לחוש לדרוסה, וכולם בחזקת כשרות.

– **ולדעת שמואל**, במקום כזה שיש להסתפק, יש לחוש לדרוסה, ואין להתיר בלא בדיקה. [ולדברי אמימר הלכה כשמואל. וללשון שני בגמרא אף רב עצמו חזר והודה לדברי שמואל].

### ההוא שרקפא דספק דרוסות דאתא לקמיה דרב

**סל מלא עופות חיים, שנכנס הנץ ביניהם, הרי כולם ספק דרוסות**, [שלדעת רב, הן מותרות. ולדעת שמואל, הן אסורות בלא בדיקה], **ומעשה ששאלו את רב מה דין העופות הללו שבסל, ושלח את השואלים לשאול זאת את שמואל**, [ושמואל פסק כפי דעתו שהן אסורות], ומבואר בגמרא, שהסיבה שרב לא ענה להם בעצמו, כי היה הדבר במקומו של שמואל, ואין ראוי שאחר יפסוק ההלכה במקומו של שמואל.

- **לפירוש הראשון של רש"י**, מהמעשה הזה יש להוכיח, שרב חזר בו, והודה לשמואל שספק דרוסה אסורה [בלא בדיקה], שאם לא כן, לא היה שולח את השואלים לשמואל, מאחר ששמואל היה עונה להם שלא כפי דעתו של רב, והיה לו לומר להם שהדבר מותר, שלא יפסד ממון ישראל, ולא לחוש לכבודו של שמואל, ורק מאחר שחזר בו, והודה לדברי שמואל, חש לכבודו של שמואל, ושלח אליו את השואלים, שכן לא היו נפסדים בזה.

- **ולפירוש השני של רש"י**, מהמעשה הזה אין ראיה שרב



**חזר בו**, כי אף על פי שלדעתו העופות מותרים, אין ראוי לומר דעתו במקומו של שמואל האוסר, ולכן לא אמר דעתו, לא להיתר כפי שסבור, ולא לאיסור, אלא שלח את השואלים לשמואל, לפסוק בדבר.

### **ההוא שרקפא דספק דרוסות**

#### **חנקינהו שמואל ושדנהו בנהרא**

מבואר בגמרא, שכשהובא לפני שמואל סל מלא עופות, שכולן ספק דרוסות, חנק את כולן, והשליכן לנהר, שלא יהנו מהם, כפי דעתו, שספק דרוסות אסורות בלא בדיקה.

**- והסיבה שלא התיר להשהותם** שנים עשר חודש, שבכך היו נבדקים אם נטרפו. משום שחשש שמתוך שמרובים הם, לא יוכלו להיזהר לשמור את כולם שלא יתערבבו באחרים, ויטעו ויאכלו אחד מהם.

**- והסיבה שלא התיר למוכרם לגויים**, כי יש לחוש שהגויים יחזרו וימכרו אותם לישראלים.

**- והסיבה שחנקם**, ולא השליכם לנהר חיים, כי אם היו חיים, היו אחרים צדים אותם, ומאכלים לישראלים.

**- והסיבה שהשליכם לנהר ולא לאשפה**, כדי שיתפרסם הדבר, שספק דרוסות אסורות.

-

**בר אווז** שהיה בבית רב אשי, **נכנס בין הקנים**, ויצא כשצוארו מלוכלך בדם.

ואמר על כך רב אשי: כשם שכשיש ספק אם כלב דרס או חתול דרס, אומרים שכלב דרס, ואין כאן חשש טרפה. כך בזה, מאחר שיש להסתפק אם הקנים חתכוהו, או חתול דרסו, אומרים שהקנים חתכוהו, ואין כאן חשש טרפה.

### **בדיקת ספק דרוסה**

מי שהיא ספק דרוסה, [כגון שנכנס ארי בין השוורים והוא שותק והם גועים], או שנראה ארי דורס, אבל לא נמצאת הדריסה על גבי הבהמה הדרוסה.

**לדברי בני רבי חייא**, וכן לדברי שמואל משום רבי חנינא בן אנטיגנוס. וכן לדברי רב יצחק בר שמואל בר מרתא [בדף נ"ד] וכן לדברי רבי יוחנן וריש לקיש [בדף נ"ד] – יש לבדוק את הדרוסה כנגד בני המעיים, כלומר יש לבדוק את גבה וכרסה וצידיה וכל שהוא כנגד בני המעיים מבחוץ, ואם האדים שם בשר, [שהיה המקום רווי דם], זהו הארס, וטרפה היא, שסופו לשרוף, עד שינקוב את בני מעיים, ואם לא האדים הבשר שם, אין צריך לבדוק במקום אחר, שאין דרוסה אלא כנגד בני מעיים, שאינה נעשית טרפה בדריסה שבמקום אחר.

**ולדעת רב חנן בר רבא אמר רב** – יש לבדוק כנגד בית החלל כולו, כלומר כל מה שבין הצואר לירכיים, ובכלל זה כנגד הקנה והוושט, העוברים שם עד הריאה והכרס.

**ולדברי רב נחמן ורב חייא בר יוסף** [בדף נ"ד] כך היה רב מורה – צריכה בדיקה מכפא דידא ועד אטמא. כלומר מכף הגוגולות ועד הירכיים שזה כנגד כל החלל וגם כנגד הסימנים.

**ולדברי רב זביד יש חילוק בין בדיקת הסימנים לבדיקת שאר בני מעיים**, שכנגד בני מעיים, די בכך שהאדים הבשר כנגדם, להטריף, כי בזה ניכר שנכנס בהם הארס, ומחלחל בהם, אבל כנגד הסימנים, לא די שיאדים הבשר שכנגדם, להטריפם, ורק אם האדימו הם עצמם, נטרפו, כי מאחר שחזקים הם, אף אם חילחל הארס לבשר שכנגדם, לא יחלחל לתוכם, ורק אם ראינו שחילחל לתוכם, הרי זו טרפה.

**ולדברי רב ביבי בר אבבי** [בדף נ"ד], אף שלעניין חיתוך, יש חילוק בין וושט לקנה, שבוושט, בנקב כלשהו נעשה טרפה, ובקנה, רק בפסיקת רובו נעשה טרפה, לעניין דריסה אין חילוק, ובשניהם, אם האדים הבשר מעט מחמת הדריסה, נעשו טרפה.

### **סימנים שנדלדלו ברובם**

כבר נתבאר בדף מ"ב, שלדעת רבה בר בר חנה אמר שמואל, כשנתלשו הסימנים [קנה וושט] ממקום חיבורם בכמה מקומות, המצטרפים יחד להיות רוב, אף שעודם מחוברים מעט בבהמה, הבהמה טרפה.

### **המסמסה**

לדעת רב יהודה, דרוסה שלא כנגד בני מעיים, אינה נעשית בכך טרפה, אף אם ברור הדבר שיש בה ארס, כלומר שהאדים הבשר. ורק כשיתמסמס אותו מקום מחמת הארס, ומחמת כן יהיה נידון כאילו אינו, ואותו מקום כשניטל מהבהמה היא טרפה, [כגון צומת הגידים], הרי היא טרפה מחמת ההמסמסה, שנחשבת כנטולה.

ואמר רב הונא בריה דרב יהושע שהמסמסה היא כל שהרופא גורדו ומעמידו על בשר חי, [שאם היה בא לרפאותו, גורדו ומשליכו עד הבשר החי, שאין המקום הזה יכול להתרפא].

### **ריאה שנתמסמסה**

ריאה שנמצאת שלימה כשהיא מונחת, אבל כשתולים אותה נופלות ממנה חתיכות חתיכות, נחשבת היא כריאה שנתמסמסה, וטריפה היא, כי כל המסמסה נחשבת כמי שאינה, ואם כן הבהמה היתה נטולת ריאה.